JAARVERSLAG 2021

Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen

.be

Inhoudstafel

A I VOORWOORD 2

B I INLEIDING 4

C I OPDRACHT 6

D I 2021 IN CIJFERS 9

E I ACTIVITEITEN 12

- 1 I Discriminatie 13
- 2 I Gendergerelateerd geweld 41
- 3 I Gendergelijkheid en werk 53
- 4 I Gender mainstreaming 56
- 5 I Internationaal 64

F I ORGANISATIE 68

G I CONCLUSIE 72

H I PARTNERS EN NETWERKEN 74

I I BIJLAGEN 78

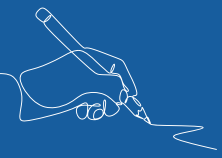

A | VOORWOORD

Sinds mei 2021 heb ik het genoegen de raad van bestuur van het Instituut voor te zitten in opvolging van Chris Verhaegen. Samen met ondervoorzitster Maïté Warland en alle leden van de raad van bestuur willen we het Instituut verder ondersteunen in zijn missie. De raad van bestuur – zeven vrouwelijke en vijf mannelijke leden – is een bijzonder competent en divers team, klaar om het strategisch plan, het personeelsplan en het jaarverslag te bespreken en op te volgen. 2021 was alvast een interessant jaar en ook 2022 belooft boeiend te worden voor het Instituut.

Ons land behaalt voorspoedige resultaten op het vlak van gendergelijkheid en het Instituut is verheugd om hier vanuit zijn expertise aan te kunnen bijdragen. Welke uitdagingen er ook op ons pad komen, het Instituut weet ze met kennis van zaken aan te pakken. Dat waren er heel wat de voorbije jaren, en dus ook in 2021: de nasleep van de coronacrisis, het stijgend aantal meldingen, een groot aantal juridische zaken … De directie en het personeel van het Instituut voerden hun opdrachten ook het voorbije jaar weer zo goed mogelijk uit. Maar een versterking van het Instituut was hoognodig. Het is dan ook goed nieuws dat de financiering inmiddels werd opgetrokken en dat het Instituut op korte termijn zijn team en de samenwerkingen kan uitbreiden om verder uit te groeien tot een sterke *equality body*.

Natuurlijk zijn we er nog niet wat betreft de gelijkheid tussen vrouwen en mannen. Maar wie terugkijkt op 2021, ziet ook heel wat redenen om optimistisch te zijn: de aankondiging van een hervorming van het seksueel strafrecht, de opening van twee nieuwe Zorgcentra na Seksueel Geweld (ZSG) in Antwerpen en Charleroi, de opstart van tal van studies over onder meer genitale verminking, impact van corona op relaties, stress en agressie. Het Instituut stelde ook heel wat adviezen op, bijvoorbeeld over een wijziging van de Loonkloofwet en een wetsvoorstel in verband met het recht op ouderschapsverlof. Vele hoopvolle signalen dus.

Een groeiend bewustzijn en de bereidheid om vooruitgang te boeken op het gebied van gendergelijkheid, intersectionaliteit en de erkenning van minderheden. De wil en de moed om het alsmaar beter te doen, om discriminatie te bannen en om maatregelen te treffen wanneer het misgaat. Dit alles is alsmaar meer aanwezig in onze samenleving. Het Instituut neemt in dit verhaal een mooie en belangrijke rol op. Laat dit uitgebreide jaarverslag een mooi bewijs zijn van het verzette werk van het personeel van het Instituut.

Caroline Deiteren
Voorzitster van de raad van bestuur

B | INLEIDING

2021 was voor het Instituut een markant jaar. Een jaar waarin we weer vooruitgang zagen wat de integratie van het genderthema in de globale context betreft. Een jaar waarin op politiek vlak een opvallende veruitwendiging van die vooruitgang te merken was. Al zijn ze nog in volle realisatie, de plannen van de regering omtrent gendergelijkheid zijn zeer ambitieus. Er beweegt iets. Steeds meer mensen laten hun stem horen. Steeds meer politici en andere belangrijke spelers stappen mee in de strijd tegen (onder meer) genderdiscriminatie en zetten in op de integratie van de genderdimensie in het overheidsbeleid (gender mainstreaming). En daar zijn we natuurlijk erg verheugd over.

Natuurlijk speelde ook in 2021 de pandemie nog een belangrijke rol. Ook voor het Instituut ging dit gepaard met tal van uitdagingen. Net zoals dat in vele organisaties het geval was, moesten we door de coronacrisis onze manier van werken plots heruitvinden. De vele teamvergaderingen, open gesprekken, vruchtbare discussies, de contacten met het middenveld en het deugddoende sociale contact vielen ook voor ons grotendeels weg. Maar we slaagden er met zijn allen in om op andere manieren connectie te behouden. Sommige zaken – vooral het digitale luik – kwamen zelfs in een versnelde evolutie terecht.

Wat uiteindelijk de impact zal zijn van de pandemie op gendergelijkheid? Dat is nog even koffiedik kijken. Misschien heeft het vooral een positief effect: nu thuiswerk genormaliseerd is, brengt dit mogelijk meer evenwicht tussen werk en privéleven. Maar ook minder positieve effecten zijn mogelijk, indien het voornamelijk de vrouwen zijn die thuis blijven werken terwijl de mannen uit werken gaan, waardoor we in de gekende stereotypen vervallen. Dit zou een aanzienlijke stap terug zijn in termen van gelijkheid. Het Instituut houdt in elk geval de vinger aan de pols.

2021 was voor het Instituut ook een jaar van verandering. Eerst en vooral stond er begin 2022 een verhuis op het programma, waarvoor er afgelopen jaar heel wat voorbereidingen getroffen moesten worden. Verder is het Instituut sinds 2020 bezig met een interne hervorming. We hertekenen de structuren van onze organisatie, en dat voor het eerst sinds de oprichting. De reden hiervoor is even eenvoudig als essentieel, dat heeft de voorbije periode wel duidelijk gemaakt: we willen sneller en efficiënter kunnen inspelen op veranderingen. In 2021 startten we met de voorbereiding van de implementatie van die wijzigingen. Het doel is om deze implementatie eind 2022 af te ronden.

Om nog beter in te spelen op de veranderende behoeften van de samenleving leverde het Instituut het afgelopen jaar ook inspanningen om een groot aantal actoren (politie, hulpverleners, ambtenaren enz.) op te leiden. Dit vertaalde zich onder meer in een samenwerking met het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding om de magistratuur opleidingen te geven over gendergerelateerd geweld.

2021 werd ook gekenmerkt door het tienjarig bestaan van het Verdrag van Istanbul. Dit internationale verdrag van de Raad van Europa, dat tot doel heeft geweld tegen vrouwen te voorkomen en te bestrijden, werd op 11 september 2012 door België ondertekend. Het Instituut zorgt voor de coördinatie, de uitvoering, de *follow-up* en de evaluatie van de maatregelen die in het kader van dit verdrag genomen worden. Spijtig genoeg werd het jubileum enigszins bezoedeld door de aankondiging dat een van de ondertekenende staten van plan was uit de conventie te stappen.

Het is duidelijk dat 2021 opnieuw een druk jaar was. Dit jaarverslag geeft je een overzicht van de activiteiten en verwezenlijkingen van het Instituut. Veel leesplezier!

Liesbet Stevens
Adjunct-directeur

Michel Pasteel
Directeur

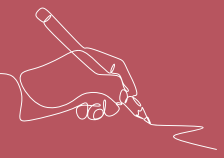

C | OPDRACHT

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen is een katalysator die de gendergelijkheid, waaronder de gelijkheid van vrouwen en mannen, wil verankeren in onze opvattingen en gewoontes. Als onafhankelijke overheidsinstelling beschermt en bevordert het Instituut die gelijkheid door de strijd aan te binden met elke vorm van discriminatie en ongelijkheid op grond van gender. Verder stimuleert het Instituut de integratie van de genderdimensie in het beleid.

In dat verband vervult het Instituut vier fundamentele rollen:

Het Instituut steunt slachtoffers van discriminatie en seksisme:

→ Het staat slachtoffers van discriminatie en hun advocaten bij met informatie, wanneer ze onderhandelen of gerechtelijke stappen zetten.

→ Het beantwoordt informatievragen over de wetgeving ter bevordering van de gendergelijkheid en de gelijkheid van vrouwen en mannen.

Het Instituut analyseert en ondersteunt het beleid:

→ Het streeft naar een adequaat wettelijk kader, doeltreffende strategieën en structuren, acties en instrumenten om de gendergelijkheid, en dus ook de gelijkheid van vrouwen en mannen, te beschermen en te bevorderen, en dat zowel in theorie als in de praktijk.

→ Het formuleert adviezen en aanbevelingen bestemd voor overheden, sociale partners, andere stakeholders en privéorganisaties. Het Instituut baseert zich daarbij op de vragen en klachten die het ontvangt en laat zich inspireren door de studies en onderzoeken die het uitvoert.

→ Het bereidt de federale regeringsbeslissingen voor en voert ze vervolgens uit. Het volgt eveneens het internationale en Europese beleid inzake gendergelijkheid op. Het voert die opdrachten uit onder het gezag van de federale minister belast met het beleid van de gelijkheid van vrouwen en mannen.

→ Het coördineert, evalueert en garandeert de opvolging van de uitvoering van het Nationaal Actieplan ter bestrijding van alle vormen van gendergerelateerd geweld.

→ Het begeleidt en ondersteunt het proces van de integratie van de genderdimensie in het federale beleid, in het bijzonder in het kader van de ontplooiing van het Federaal Plan Gender mainstreaming.

→ Het zorgt voor de opvolging en de uitvoering van het pilootproject 'Zorgcentra na Seksueel Geweld' (ZSG's).

Het Instituut verricht onderzoek, sensibiliseert en geeft opleidingen:

→ Het realiseert, coördineert en ondersteunt onafhankelijke studies en onderzoeken omtrent gendergelijkheid.

→ Het verzamelt kwantitatieve en kwalitatieve gegevens, bijvoorbeeld in de vorm van statistieken en stelt die informatie gratis ter beschikking van het grote publiek, de stakeholders en de individuele slachtoffers van discriminatie en ongelijkheid op grond van gender.

→ Het Instituut informeert, sensibiliseert en geeft opleidingen aan betrokken actoren en het grote publiek.

Het Instituut bouwt aan een gemeenschap rond gendergelijkheid:

→ Het ondersteunt organisaties, zoals de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen, en ontwikkelt solide *partnerships* rond gendergelijkheid.

→ Het bouwt samenwerkingsverbanden uit met gelijkheidsorganen en mensenrechten- en middenveldorganisaties in binnen- en buitenland.

D I 2021 IN CIJFERS

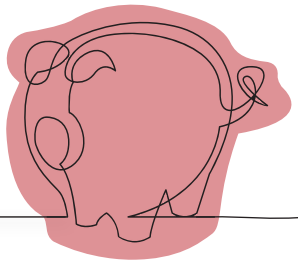

681 905 euro

structurele subsidies ter ondersteuning van verenigingen die actief zijn op het gebied van gendergelijkheid

14 nieuwe publicaties

121 000

gebruikers van de website

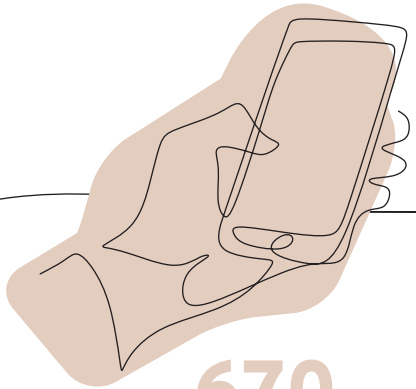

670 vermeldingen in de pers

49
medewerkers/-sters

1020
meldingen ontvangen waarvan:

337 juridische informatievragen
420 klachten
263 mededelingen

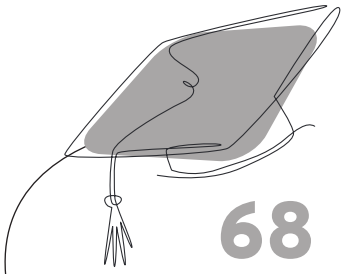

68
opleidingen gegeven

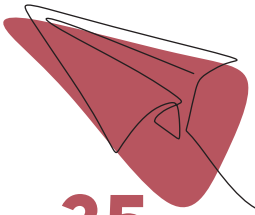

35
adviezen en aanbevelingen

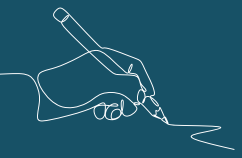

E | ACTIVITEITEN

1 I DISCRIMINATIE

APRIL

De minister van Justitie kondigt een **hervorming van het seksueel strafrecht** aan.

JUNI

Op één maand tijd vinden er **drie veroordelingen** plaats op basis van de Seksismewet. Dit is uitzonderlijk veel.

Jan Fabre ontvangt op 25 juni een dagvaarding voor de correctionele rechtbank in Antwerpen. De tenlasteleggingen zijn: **geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag** ten aanzien van twaalf werknemers en **aanranding van de eerbaarheid** van een van hen. Na de inleidingszitting stellen elf betrokkenen en het Instituut zich burgerlijke partij.

Het arbeidshof in Brussel veroordeelt op 30 juni een werkgever voor **discriminatie op basis van gender**. Deze weigerde namelijk een kandidate aan te nemen om redenen die te maken hadden met het feit dat ze moeder was.[1]

OKTOBER

Op 13 en 14 oktober verschijnt Bart De Pauw voor de correctionele rechtbank van Mechelen voor feiten van **belaging en elektronische overlast**.

NOVEMBER

Op 25 november **veroordeelt** de correctionele rechtbank van Mechelen Bart De Pauw voor de belaging van vijf vrouwen en de elektronische overlast van één vrouw.

1 Persbericht van 9 november 2021.

SAMENVATTING

Het Instituut vervulde in 2021 verschillende opdrachten die als doel hadden om discriminatie en genderongelijkheid tegen te gaan. Het Instituut doet dit door te informeren, te adviseren, te bemiddelen, waar nodig juridische stappen te ondernemen en aanbevelingen te formuleren. De gegevens geregistreerd door de eerstelijnsdienst verschaften ook dit jaar weer interessante inzichten. Zo valt op dat het aantal meldingen van genderdiscriminatie over het algemeen blijft stijgen, met nog steeds het grootste aandeel voor meldingen van mogelijke inbreuken op de Genderwet[2]. Deze tendens heeft wellicht te maken met de toenemende aandacht voor gendergelijkheid in de maatschappij én de grotere naamsbekendheid van het Instituut.

Het Instituut publiceerde in 2021 ook de resultaten van een onderzoek naar seksisme, inclusief methodologie en conceptueel kader, en startte een nieuw onderzoek op over het thema wraakporno.

1.1. DE JURIDISCHE ACTIVITEITEN VAN HET INSTITUUT

Het Instituut speelt een sleutelrol in de strijd tegen discriminatie en ongelijkheden op grond van gender. Het draagt bij tot de naleving van de wetgeving die de gelijkheid van vrouwen en mannen beoogt.

Het Instituut informeert

Het Instituut informeert slachtoffers van discriminatie, werkgevers en organisaties die concrete vragen hebben over de toepassing van de gendergelijkheidswetgeving. Zo beantwoordt het bijvoorbeeld vragen om informatie over de toepassing van de Genderwet of de Seksismewet, de wetgeving over de loonkloof of de quota, de rechten van transgender personen, enz.

Het Instituut adviseert

Personen die denken op grond van hun gender of een ander beschermd criterium gediscrimineerd te worden, kunnen het Instituut advies vragen over hoe ze daarmee om moeten gaan:

- → Welke stappen kunnen ze ondernemen?
- → Op welke wetgeving kunnen ze zich beroepen?
- → Wat zijn hun rechten?
- → Hoe kaarten ze die rechten aan bij hun werkgever of bij de persoon of instantie die hen discrimineert?
- → Moeten ze een advocaat inschakelen?

Het Instituut bemiddelt

Bij een inbreuk op de wetgeving kan het Instituut tussenkomen om buiten het gerecht om oplossingen te zoeken waar de betrokken partijen zich in kunnen vinden, inclusief de erkenning van de discriminatie en de regeling van een eventuele schadevergoeding. Het Instituut is daarbij altijd voorstander van bemiddeling. Met instemming van het slachtoffer stelt het de discriminerende partij in kennis van de melding. Het schetst het wettelijk kader

2 Wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen, *BS*, 30 mei 2007.

en vraagt de tegenpartij om een reactie. Naargelang die reactie en de verwachtingen van het slachtoffer tracht het Instituut een adequate oplossing te vinden.

Soms blijkt na overleg met het slachtoffer en de andere partij dat er te weinig elementen voorhanden zijn om de discriminatie te bewijzen. In die gevallen sluit het Instituut de dossiers noodgedwongen af.

Het Instituut stapt naar de rechter

Als een bemiddeling niet tot oplossingen leidt, kan het Instituut – op voorwaarde dat het slachtoffer hier toestemming voor geeft – gerechtelijke stappen ondernemen om de rechten van het slachtoffer te doen gelden en/of via juridische weg duidelijkheid te krijgen over het wettelijk kader. Het Instituut kan, afhankelijk van het dossier en met instemming van het slachtoffer, besluiten om in eigen naam en/of in naam van het slachtoffer naar de rechter te stappen. Het Instituut verdedigt dan het maatschappelijk belang en verleent het slachtoffer bijstand en ondersteuning.

Het Instituut formuleert adviezen en aanbevelingen

Het Instituut kan adviezen en aanbevelingen formuleren om lacunes of knelpunten in het wetgevend kader of in de praktijk te signaleren aan overheden of andere stakeholders. Het kan dit doen wanneer het over een bepaalde thematiek één (of meerdere) klachten ontvangt en vaststelt dat er een lacune in de wetgeving bestaat, of dat de wetgeving kan verbeterd worden ter bevordering van de gendergelijkheid. Ook op vraag van een overheidsinstantie of naar aanleiding van nieuwe wetgeving kan het Instituut een advies of aanbeveling formuleren.

Geslachtsdiscriminatie is de situatie waarbij iemand ongunstiger wordt behandeld dan anderen op grond van haar of zijn geslacht. De ongunstige behandeling kan zich in diverse vormen manifesteren, kan direct of indirect zijn, en opzettelijk of onopzettelijk, maar heeft altijd als resultaat dat een persoon op grond van haar of zijn geslacht negatiever wordt benaderd of behandeld. Voorbeelden zijn een man die niet wordt aangeworven als kleuterleider omdat hij een man is of een vrouw die minder loon ontvangt dan een mannelijke collega.

Zwangerschapsdiscriminatie is de situatie waarbij een persoon ongunstiger wordt behandeld wegens zwangerschap of moederschap. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer een vrouw enige tijd na haar terugkeer op het werk wordt ontslagen, volgend op haar zwangerschapsverlof.

Transdiscriminatie is de situatie waarbij iemand ongunstiger wordt behandeld wegens haar of zijn genderidentiteit en -expressie, of zogenaamde geslachtsverandering. De ongunstige behandeling kan zich in diverse vormen manifesteren, kan direct of indirect zijn, opzettelijk of onopzettelijk, maar heeft altijd als resultaat dat een persoon wegens haar of zijn genderidentiteit en -expressie, of zogenaamde geslachtsverandering negatiever wordt benaderd of behandeld. Voorbeeld: een verzekeraar wil de kosten verbonden aan een genderbevestigende ingreep niet verzekeren.

Genderdiscriminatie wordt gebruikt als een overkoepelende term die geslachts-, zwangerschaps- en transdiscriminatie omvat.

Contact opnemen met het Instituut: de eerstelijnsdienst

Wie vragen heeft over discriminatie op grond van gender, of wie denkt er het slachtoffer van te zijn, kan gratis en in alle vertrouwen contact opnemen met het Instituut:

- door op http://igvm-iefh.belgium.be het meldingsformulier in te vullen bij 'Info en hulp';
- door een e-mail naar gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be te sturen;
- door het gratis telefoonnummer 0800/12 800 te gebruiken (druk 1);
- door een brief te sturen naar het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, Victor Hortaplein 40, 1060 Brussel.

De meeste meldingen bereiken het Instituut via elektronische weg. In 2021 gebeurde 43% van de meldingen via e-mail en 34% via het meldingsformulier op de website. 19% van de meldingen bereikte het Instituut via het gratis telefoonnummer. Daarnaast kreeg het enkele meldingen per post. Verder contacteerden enkele melders/-sters medewerkers/-sters van het instituut op evenementen of via professionele netwerken.

De eerstelijnsdienst onderzoekt vervolgens of de melding tot de bevoegdheid van het Instituut behoort.

- Is het Instituut bevoegd, dan wordt het dossier verder geanalyseerd om – in samenspraak met het slachtoffer – de volgende stappen te bepalen.
- Is het Instituut niet bevoegd, dan wordt de aanvrager zo goed mogelijk naar andere diensten of organisaties doorverwezen.

De eerstelijnsdienst van het Instituut registreert alle meldingen en brengt ze onder in één van de volgende categorieën:

- klacht;
- mededeling;
- juridische informatievraag;
- andere, niet-juridische informatievraag.

Een **klacht** is elke melding van een persoon die denkt het slachtoffer te zijn van discriminatie in een concrete situatie of wanneer het om een discriminerende actie of handeling gaat waarbij de tussenkomst van het Instituut gewenst of vereist is.

Een **mededeling** is elke melding over inbreuken op de wetgeving waarbij er geen geïdentificeerd slachtoffer is of over onderzoeken naar vermeende discriminaties gevoerd door inspectie, politie of overheidsinstanties waarbij het voornaamste doel is om het Instituut in te lichten. Ook meldingen over discriminaties uit het verleden of verhalen van slachtoffers die met het Instituut worden gedeeld maar waar geen verdere acties van het Instituut worden verwacht, worden als mededeling geregistreerd.

Een **juridische informatievraag** is elke vraag naar informatie over de toepassing en draagwijdte van de wetgeving die de gendergelijkheid en de gelijkheid van vrouwen en mannen bevordert of nastreeft.

Een **niet-juridische informatievraag** is elke vraag over de andere thema's waar het Instituut actief in is, zoals bv. gender mainstreaming of gendergerelateerd geweld.

1.2. GENDERDISCRIMINATIE IN CIJFERS

Evolutie van de meldingen

Grafiek | 1
Evolutie van de meldingen van 2009 tot 2021

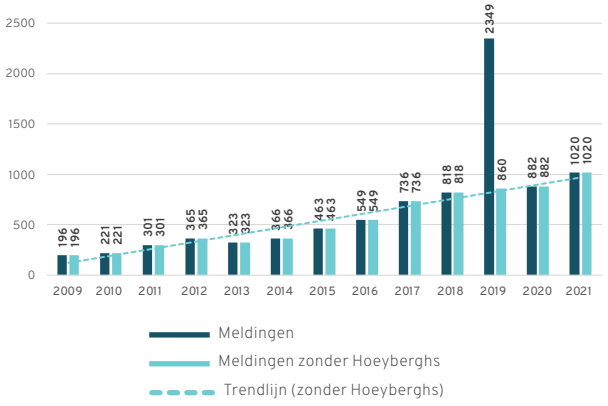

In 2021 werden er 1020 meldingen geregistreerd, waaronder 337 juridische informatievragen (33%), 420 klachten (41%) en 263 mededelingen (26%). Het totale aantal meldingen steeg ten opzichte van 2020, 2018 en 2017, maar lag lager dan in 2019. Het hogere cijfer voor 2019 is te verklaren door de zaak 'Jeff Hoeyberghs'. Naar aanleiding van deze zaak ontving het Instituut namelijk 1489 meldingen (zie jaarverslag 2019). Wanneer die specifieke meldingen buiten beschouwing worden gelaten, lag het aantal meldingen in 2021 hoger dan in 2019 (zie grafiek 1, die de evolutie van de meldingen weergeeft met en zonder de meldingen over Jeff Hoeyberghs). Hun aantal steeg met 15,65%: van 882 meldingen in 2020, tot 1020 meldingen in 2021. Het aantal meldingen bij het Instituut blijft dus verder stijgen sinds 2009 (met uitzondering van een lichte daling in 2013).

Deze opwaartse trend is wellicht deels te verklaren door de toenemende aandacht voor gendergelijkheid de laatste jaren. Er is een groeiende sensibilisering in de maatschappij wat betreft seksuele intimidatie, seksistische opmerkingen en de niet-consensuele verspreiding van intieme beelden (of de zogenaamde 'wraakporno'). Bovendien is er in de media en op sociale netwerken meer aandacht voor gendergelijkheid. Beide tendensen spelen ongetwijfeld een rol in de toename van het aantal personen dat discriminatie meldt waarvan ze het slachtoffer of getuige zijn.

Hoewel in 2021, net als het jaar ervoor, de aandacht in de media vooral naar COVID-19 ging, won het Instituut de voorbije jaren aan naamsbekendheid als een onafhankelijke instelling die personen verdedigt wiens rechten niet gerespecteerd worden. In die zin kan de toename van het aantal meldingen ook geïnterpreteerd worden als een weerspiegeling van het feit dat meer mensen nu weten dat het Instituut er is en wat het precies doet.

In 2021 ontving het Instituut in totaal 1020 meldingen. Deze meldingen worden ingedeeld in drie categorieën. In tegenstelling tot de vorige jaren, was de categorie 'klachten' het sterkst vertegenwoordigd. Hun aantal steeg met 51% ten opzichte van 2020. De op een na belangrijkste categorie was die van de informatievragen. Het aantal juridische informatievragen steeg met 12% ten opzichte van 2020. Het aantal mededelingen daalde met 13%.

Grafiek | **2**

Indeling van de meldingen volgens type in 2018, 2019, 2020 en 2021

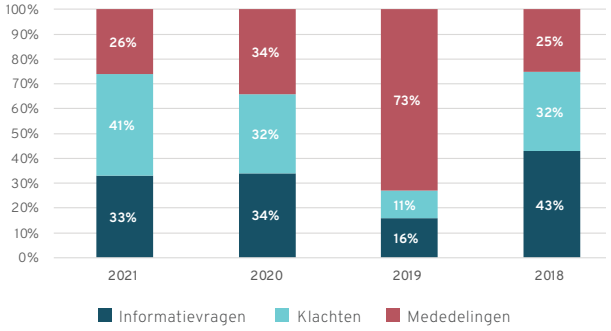

Wie zijn de melders/-sters?

Net zoals de voorbije jaren kwam ook het merendeel van de meldingen in 2021 van vrouwen (zie grafiek 3). Het aantal vrouwelijke melders daalde licht ten opzichte van 2020 (van 51% naar 44%) en de voorgaande jaren. In 2019 bedroeg dit percentage nog 62%, in 2018 50%, in 2017 53% en in 2016 59%.

In absolute cijfers bleef het aantal meldingen door vrouwen stabiel: 449 in 2020 en evenveel in 2021. De sterke toename van het aantal vrouwelijke melders in 2019 was te wijten aan de zaak 'Jeff Hoeyberghs'.

Het percentage mannelijke melders daalde in 2021 (28%) ten opzichte van 2020 (33%). In 2019 was 21% van de melders man. Ter vergelijking: in 2018 en 2016 was dat 28%, in 2017 26%. Er is dus min of meer een stabilisatie van dit percentage te zien.

18% van de meldingen gebeurde door personen met een onbekende of andere genderidentiteit (zie grafiek 3). 13% hiervan gebeurde anoniem. 87% ging uit van personen die niet geïdentificeerd wilden of konden worden als man of vrouw.

Sinds 2021 behoren personen die hun identiteit niet preciseren tot deze categorie. Dit kan een medeoorzaak zijn van de genoteerde stijging: 18% tegenover 6% het jaar ervoor.

Net zoals in 2020 kwam 10% van de meldingen van rechtspersonen: bedrijven, organisaties of overheidsinstanties. Dat betekent dat voornamelijk particulieren het Instituut contacteerden, net zoals dat de voorbije jaren het geval was: 90% in 2021, 90% in 2020, 96% in 2019, 83% in 2018.

Grafiek | **3**

Totale verdeling van de meldingen volgens genderidentiteit van de melders/-sters

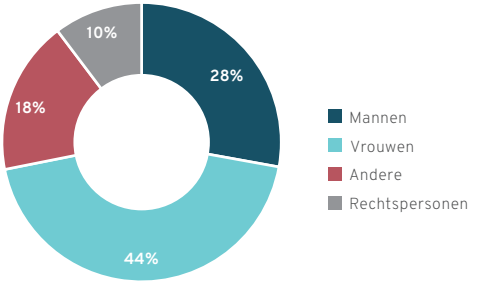

Van de meldingen van 'particulieren' kwam bijna de helft (49%) van vrouwen, 31% van mannen en 20% van iemand van de categorie 'andere' (zie grafiek 4).

Grafiek | **4**

Verdeling van de meldingen van particulieren volgens genderidentiteit van de melders/-sters

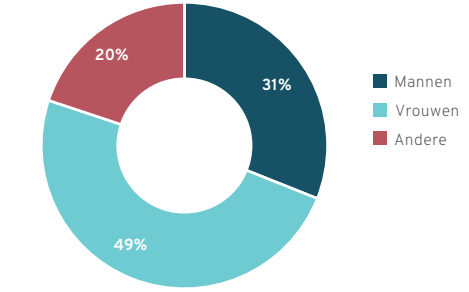

Waarom contacteert men het Instituut?

Van de 337 juridische informatievragen geregistreerd in 2021, kwam 26% van rechtspersonen en 74% van particulieren (zie grafiek 5). Vrouwen (37%) stelden meer juridische informatievragen dan mannen (21%). 17% van de juridische informatievragen gebeurde door personen met een onbekende of andere genderidentiteit. Deze categorie groeide ten opzichte van vorig jaar, meer bepaald met 4%. Deze toename is te verklaren door de manier waarop de registratie gebeurt (zie: 'Wie zijn de melders/-sters?').

Grafiek | **5**

Verdeling van de juridische informatievragen volgens genderidentiteit van de melders/-sters

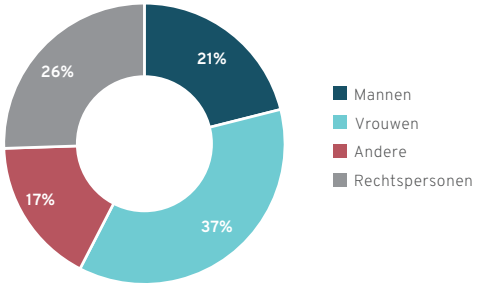

Zoals verwacht kwam het overgrote deel van de klachten van particulieren (99%) (zie grafiek 6). Rechtspersonen contacteerden het Instituut bijna uitsluitend voor informatievragen of advies. Van alle klachten die het Instituut ontving, kwam 55% van vrouwen. Mannen dienden aanzienlijk minder klacht in: 29%. 15% van de klachten gebeurde door personen met een onbekende of andere genderidentiteit.

Grafiek | **6**

Verdeling van de klachten volgens genderidentiteit van de melders/-sters

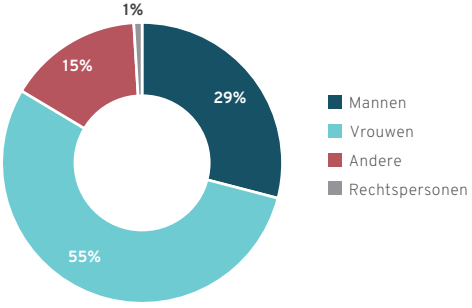

Ook wat mededelingen betreft, is het resultaat gelijkaardig. In 2021 ontving het Instituut voornamelijk mededelingen van particulieren, goed voor 94% (zie grafiek 7). Slechts 6% kwam van rechtspersonen. In tegenstelling tot andere soorten meldingen, is hier wel een evenwicht in het aantal mannelijke melders (35%) en vrouwelijke melders (37%). 23% van de mededelingen gebeurde door personen met een onbekende of andere genderidentiteit.

Grafiek | **7**

Verdeling van de mededelingen volgens genderidentiteit van de melders/-sters

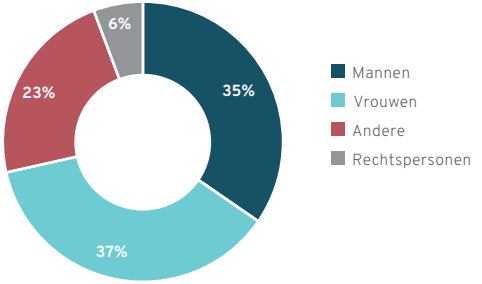

Net zoals de voorbije jaren deden vrouwen in 2021 meer melding dan mannen, ongeacht de reden van hun contactopname met het Instituut. Het verschil met mannelijke melders is evenwel het grootst op het vlak van de juridische informatievragen en de klachten (zie grafiek 8). In 2021 bedroeg het aantal vrouwen dat een klacht indiende of een informatievraag stelde zowat het dubbel van het aantal mannen. Wat de mededelingen betreft, is het verschil verwaarloosbaar.

Het Instituut ontving in 2021 aanzienlijk meer klachten dan informatievragen of mededelingen, en dat zowel van mannen als van vrouwen. Mannen deden meer mededelingen dan ze vragen om juridische info indienden. Vrouwen stelden meer informatievragen dan ze mededelingen deden.

In tegenstelling tot 2020, steeg het aantal klachten van mannen (van 26% naar 43% van de meldingen van de mannen) én oversteeg dit cijfer het aantal mededelingen. Wat vrouwelijke melders betreft, bleef de volgorde ongewijzigd.

De meldingen door personen met een onbekende of andere genderidentiteit zijn ongeveer gelijk verdeeld: 36% klachten, 33% mededelingen en 31% informatievragen. Rechtspersonen namen dan weer voornamelijk contact op met het Instituut om informatie te verkrijgen (82%).

Grafiek | **8**

Verdeling van het type meldingen volgens genderidentiteit van de melders/-sters in 2020 en 2021

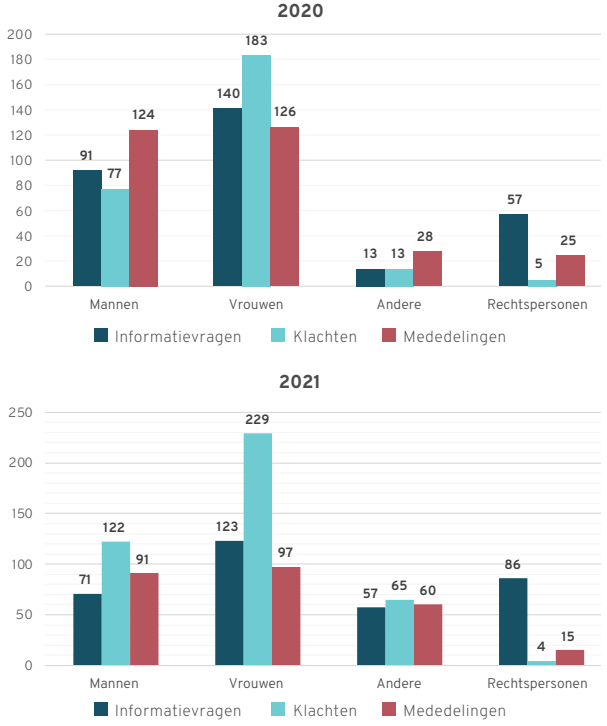

Voor welke vormen van discriminatie?

Tabel | **1**

Verdeling van de meldingen volgens wetgeving/ rechtsgrond in 2018, 2019, 2020 en 2021

	2018	2019	2020	2021
Genderwet	508	2025	514	547
Haatmisdrijf	10	12	20	35
Seksisme - haatspraak	166	1625[3]	111	123
Seksueel strafrecht	-	-	69	140
Arbeidswet	51	45	15	42
Welzijnswet	-	48	41	62
Andere	250	247	243	242

In 2021 betrof het merendeel van de meldingen opnieuw mogelijke inbreuken op de Genderwet, namelijk 54% (zie tabel 1). Daarnaast ging het bij 12% van de meldingen om haatspraak. Dit cijfer komt overeen met dat van 2020, maar is sterk gedaald ten opzichte van 2019. De meldingen omtrent de Arbeidswet namen dan weer licht toe: van 1 naar 4%. Hetzelfde geldt voor de meldingen gerelateerd aan de Welzijnswet: deze stegen van 4 naar 6%. 3% van alle meldingen had te maken met strafbare feiten met verzwarende omstandigheden[4], tegenover 2% in 2020. 24% van de meldingen viel in de categorie 'andere'.

In 2020 voegde het Instituut de categorie 'seksueel strafrecht' toe. Deze was toen goed voor 7% van de meldingen. In 2021 gebeurde 14% van de meldingen in dit kader. De toevoeging van deze categorie is het gevolg van de aanpassing van de wet op 4 mei 2020 om de verspreiding zonder toestemming van beelden en opnames van seksuele aard[5] tegen te gaan. Ook het Instituut schaart zich achter deze inspanning. Deze categorie focust dus op wraakporno, *sextortion*, voyeurisme enz.

De op een na grootste categorie van verboden gedragingen is de categorie 'andere', goed voor 24% van de meldingen (zie tabel 1). Deze omvat vooral meldingen die niet te maken hebben met de Genderwet, de Seksismewet[6] of de Welzijnswet, maar wel met andere regelgeving die mogelijk van toepassing is. Zo kan het gaan over meldingen gerelateerd aan de Loonkloofwet[7], de Transgenderwet[8] of de Quotawet[9]. In deze categorie vallen ook de meldingen waarvoor het Instituut niet bevoegd is, maar waarvoor het de melder doorverwijst naar de geschikte instanties. Zo is de Genderwet bijvoorbeeld niet van toepassing op situaties in de privésfeer (zoals scheidingen). Het Instituut is bijvoorbeeld ook niet bevoegd voor situaties waarin er zich een ongelijkheid voordoet tussen vrouwen en mannen in domeinen waar de Vlaamse Overheid bevoegd is, zoals het onderwijs.

3 Het hogere aantal meldingen in 2019 was te wijten aan de zaak 'Jeff Hoeyberghs'. Naar aanleiding van deze zaak ontving het Instituut in 2019 namelijk 1489 meldingen (zie jaarverslag 2019).

4 Het Strafwetboek voorziet een verzwarende omstandigheid van haat bij bepaalde misdrijven. Dit betekent dat men de daders van deze misdrijven strenger kan bestraffen wanneer ze (zie opsomming hierna) gepleegd werden uit vijandigheid, haat of misprijzen tegenover het slachtoffer omwille van een door de wet beschermd criterium (waaronder geslacht en geslachtsverandering). De misdrijven waarop men de verzwarende omstandigheid kan toepassen zijn: slagen en verwondingen, doodslag en opzettelijk doden, geen bijstand verlenen aan een persoon in nood, aanranding van de eerbaarheid en verkrachting, vernieling van roerende of onroerende goederen en graffiti, brandstichting, laster en eerroof en aanslag op de persoonlijke vrijheid en op de onschendbaarheid van de woning (gepleegd door bijzondere personen).

5 Wet van 4 mei 2020 ter bestrijding van de niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte beelden en opnames, *BS*, 18 mei 2020.

6 Wet van 22 mei 2014 ter bestrijding van seksisme in de openbare ruimte en tot aanpassing van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie teneinde de daad van discriminatie te bestraffen, *BS*, 24 juli 2014.

7 Wet van 22 april 2012 ter bestrijding van de loonkloof tussen mannen en vrouwen, *BS*, 28 augustus 2012.

8 Wet van 25 juni 2017 tot hervorming van regelingen inzake transgenders wat de vermelding van een aanpassing van de registratie van het geslacht in de akten van de burgerlijke stand en de gevolgen hiervan betreft, *BS*, 10 juli 2017.

9 Wet van 28 juli 2011 tot wijziging van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven, het Wetboek van vennootschappen en de wet van 19 april 2002 tot rationalisering van de werking en het beheer van de Nationale Loterij teneinde te garanderen dat vrouwen zitting hebben in de raad van bestuur van de autonome overheidsbedrijven, de genoteerde vennootschappen en de Nationale Loterij, *BS*, 14 september 2011.

4% van de meldingen in 2021 behoorde tot de categorie 'Arbeidswet'. Wanneer een melding in de categorie 'Arbeidswet' of 'Welzijnswet' thuishoort, past deze ook vaak in de categorie 'Genderwet'. Er is namelijk een nauw verband tussen de Arbeidswet die de bescherming en veiligheid van de zwangere werkneemster garandeert en het principe van non-discriminatie op grond van zwangerschap in de werkcontext uit de Genderwet.

Directe discriminatie: wanneer een persoon een minder gunstige behandeling krijgt of zou krijgen omwille van haar of zijn gender. Bijvoorbeeld: een meemoeder die wordt ontslagen omdat ze geboorteverlof wil opnemen of een event waarbij de drankjes gratis zijn voor de vrouwen maar niet voor de mannen.

Indirecte discriminatie: wanneer een regel, criterium of schijnbaar neutrale praktijk een persoon bijzonder schaadt omwille van haar of zijn gender. Bijvoorbeeld: enkel fulltime-medewerkers mogen een vorming volgen, terwijl het merendeel van de deeltijdse medewerkers vrouw is.

Opdracht tot discriminatie: wanneer iemand anderen de opdracht geeft om te discrimineren, op basis van gender. Bijvoorbeeld: een bedrijf deelt een interimkantoor mee dat het geen mannen wenst voor een openstaande vacature.

Aanzetten tot discriminatie: wanneer een persoon anderen aanzet tot de discriminatie van een groep personen omwille van hun gender. Bijvoorbeeld: een post op het internet roept werkgevers binnen de IT-sector op om geen vrouwen aan te werven, aangezien zij toch nooit dezelfde technische vaardigheden als mannen kunnen ontwikkelen.

Intimidatie: wanneer een persoon geconfronteerd wordt met ongewenst gedrag omwille van haar of zijn gender, met als doel een intimiderende, vijandige, vernederende of beledigende omgeving te creëren. Bijvoorbeeld: de kwaliteit van het werk van een werkneemster wordt in verband gebracht met haar menstruatiecyclus.

Seksuele intimidatie: elke vorm van ongewenst gedrag met een seksuele connotatie en met als doel een intimiderende, vijandige, vernederende of beledigende omgeving te creëren. Bijvoorbeeld: ongewenst pornografisch materiaal toegestuurd krijgen door collega's.

Haatspraak:

1. **Seksisme in de brede zin:** een geheel aan vooroordelen, overtuigingen en stereotypen over vrouwen en mannen en de relatie tussen genders. Voorbeeld: een reclamespotje waarin wordt gezegd dat jongens voetballen en meisjes op ballet gaan.
2. **Strafbaar seksisme:** handelingen of gedragingen in de publieke ruimte met als doel een persoon te vernederen omwille van haar of zijn gender of als minderwaardig te behandelen, met een ernstige aanval op het gevoel van eigenwaarde tot gevolg. Bijvoorbeeld: iemand die hoer of slet wordt genoemd op straat.

Meervoudige discriminatie:

1. **Meervoudige discriminatie in strikte zin:** eenzelfde persoon die gediscrimineerd wordt om verschillende redenen op verschillende momenten. Bijvoorbeeld: een werknemer maakt geen kans op een promotie omdat hij een kankerbehandeling krijgt en enkele maanden later krijgt hij een negatieve evaluatie omdat hij 'zich te vrouwelijk kleedt en zo de klanten afschrikt'.
2. **Samengestelde of cumulatieve discriminatie:** discriminatie omwille van verschillende redenen tegelijk, maar waarbij het wel duidelijk is welke rol de verschillende motieven spelen. Bijvoorbeeld: een bedrijf geeft een lager loon aan vrouwen en buitenlandse werknemers. Buitenlandse vrouwelijke medewerkers worden dus tweemaal gediscrimineerd.
3. **Intersectionele discriminatie:** de redenen voor discriminatie zijn erg met elkaar verbonden en het is onmogelijk om de impact van de verschillende motieven van elkaar te onderscheiden. Bijvoorbeeld: enkel mannen van Turkse origine wordt de toegang tot een dancing geweigerd. Andere mannen, net als vrouwen van Turkse origine, mogen wel zonder enig probleem de dancing betreden.
4. **Meervoudige discriminatie (in de brede zin):** meervoudige discriminatie in de strikte zin, samengestelde of cumulatieve discriminatie en intersectionele discriminatie.

Aangezien het Instituut expliciet als missie heeft om discriminatie op basis van gender te bestrijden, is het niet verrassend dat het merendeel van de meldingen betrekking heeft op de Genderwet.

Binnen de categorie 'Genderwet' steeg het aantal meldingen van directe discriminatie met 12% ten opzichte van 2020 en met 6% ten opzichte van 2019 (zie tabel 2). Dit blijft de meest gemelde discriminatie in deze categorie, goed voor 78% binnen de categorie en 42% van alle meldingen in 2021. Toch daalde het aandeel van dit type discriminatie ten opzichte van de vorige jaren, ten voordele van de andere categorieën. Dit is te verklaren door een betere kennis van het publiek van de verschillende soorten discriminatie en een uitbreiding van de competenties van het Instituut.

Tabel | **2**

Verdeling van de meldingen binnen de categorie 'Genderwet' van 2018 tot 2021

	2018	2019	2020	2021
Directe discriminatie	421	403	379	426
Indirecte discriminatie	22	57	44	49
Meervoudige discriminatie	9	8	18	37
Intimidatie	42	58	68	67
Seksuele intimidatie	38	31	35	48
Aanzetten tot discriminatie	63	1554	31	33
Opdracht geven tot discriminatie	2	2	4	6

Na een daling van het aantal meldingen van indirecte discriminatie (44) in 2020, was er nu weer een stijging merkbaar (49 in 2021). De categorie 'intimidatie' bleef ongeveer even groot (67) als in 2020 (68). Deze laatste categorie omvat voornamelijk meldingen van pesterijen op het werk op basis van gender, zwangerschap, genderidentiteit of -expressie.

Het Instituut noteerde echter een stijging van het aantal meldingen in de categorie 'seksuele intimidatie': 37% meer dan in 2020. Dit type meldingen komt overigens meer en meer voor in het kader van werk, ondanks de aanzienlijke toename van telewerk in 2020 tijdens de pandemie.

De categorie 'aanzetten tot discriminatie' vertoonde met 33 meldingen in 2021 opnieuw een daling: 31 in 2020, 1554 in 2019, 63 in 2018. Dit is wellicht te wijten aan het feit dat de jaren voordien heel wat meldingen gingen over de seksistische uitspraken die in de pers verschenen in de zaken 'Hoeyberghs' en 'Bicky Burger'.

Het merendeel van de meldingen in de categorie 'haatspraak' had te maken met de Seksismewet, namelijk 90%. Dit betreft echter de mogelijke inbreuken die het Instituut moet analyseren om vast te stellen of de Seksismewet erop van toepassing is. Het aantal effectieve gedragingen dat veroordeeld wordt door de Seksismewet ligt een pak lager. Een gedraging wordt door de wet als seksistisch beschouwd wanneer deze gericht is tegen een specifieke persoon en niet tegen vrouwen of mannen in het algemeen.

Ook nog van belang om te vermelden: in 2020 hernoemde het Instituut de categorie 'seksisme' tot 'haatspraak'.

Tabel | **3**

Verdeling van de meldingen in de categorie 'haatspraak' van 2018 tot 2021

	2018	2019	2020	2021
Seksismewet	80	1604	83	111
Andere	86	21	28	17

In 2021 nam het aantal meldingen in verband met de Seksismewet met 34% toe ten opzichte van 2020. Het Instituut ontving echter minder meldingen in de categorie 'haatspraak' dan in 2019 (zie grafiek 9). Dit was het gevolg van de zaak 'Jeff Hoeyberghs', waarover 1489 meldingen binnenkwamen. En ook de zaak 'Bicky Burger' speelde een rol, goed voor 48 meldingen.

Grafiek | **9**

Evolutie van de meldingen binnen de categorie 'haatspraak' van 2012 tot 2021

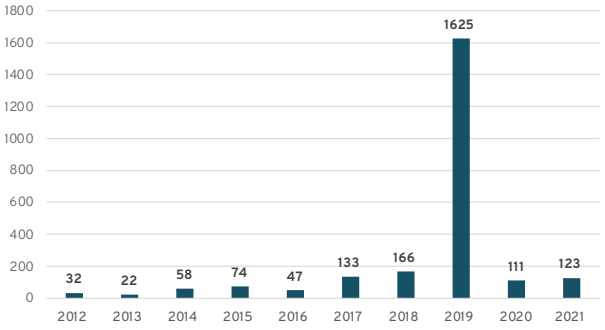

Om welke reden(en)?

In 2021 betrof het merendeel van de meldingen aan het Instituut opnieuw 'geslacht'. Concreet gaat het om 655 meldingen of 65% van het totaal (zie grafiek 10). Dat is niet verrassend, gezien het Instituut net de opdracht heeft om gendergelijkheid na te streven en om te waken over de naleving van de Genderwet. Het onderwerp dat na 'geslacht' het vaakst aan bod komt, is 'transgender': 134 meldingen (13%). Het jaar voordien waren dat er nog 104. Op de derde plek komt 'zwangerschap/bevalling/moederschap' met 119 meldingen, goed voor 12% van alle meldingen. Dit aantal daalt al enkele jaren: 142 in 2020, 151 in 2019, 160 in 2018, 160 in 2017. Deze tendens is wellicht te verklaren door de toename – in 2020 – van de thema's waarover het Instituut meldingen ontvangt: borstvoeding, moederschap, vaderschap, meeouderschap, adoptie, medisch begeleide voortplanting en seksekenmerken. Als alle discriminatiecriteria worden samengenomen die verband houden met het moederschap in de brede zin van het woord[10], valt 14% van de meldingen onder deze criteria. 13% van de meldingen in 2021 valt in de categorie 'andere'.

Grafiek | **10**

Verdeling van de meldingen volgens discriminatiethema

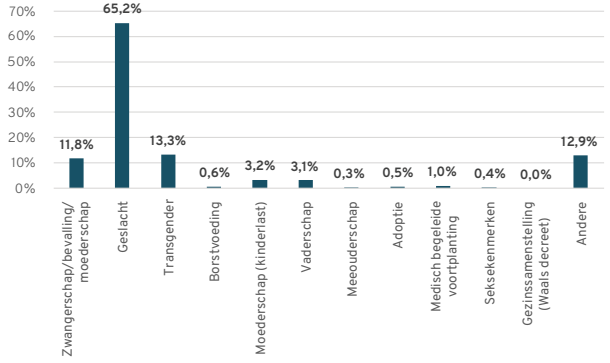

Voornamelijk vrouwen namen contact op met het Instituut. Dit is het geval voor elk thema (zie grafiek 11). 43% van de meldingen over het thema 'geslacht' kwam van vrouwen. Bijna een derde (31%) van de meldingen over 'geslacht' gebeurde in

10 Een onderscheid wordt gemaakt tussen meldingen in verband met moederschap en meldingen in verband met moederschap in de brede zin van het woord. Meldingen in verband met zwangerschap, bevalling, moederschap, borstvoeding, kinderlast, meeouderschap, adoptie en medisch begeleide voortplanting, worden begrepen als meldingen in verband met moederschap in brede zin. Meldingen in verband met moederschap (in de enge zin van het woord) zijn meldingen in verband met zwangerschap, bevalling en moederschap (de arbeidsrechtelijk beschermde periode na de bevalling).

2021 door mannen en 18% door personen met een onbekende of andere genderidentiteit. Rechtspersonen stonden in voor 8% van de meldingen over dit onderwerp.

Grafiek | **11**

Verdeling van de meldingen volgens discriminatiethema en genderidentiteit van de melders/-sters

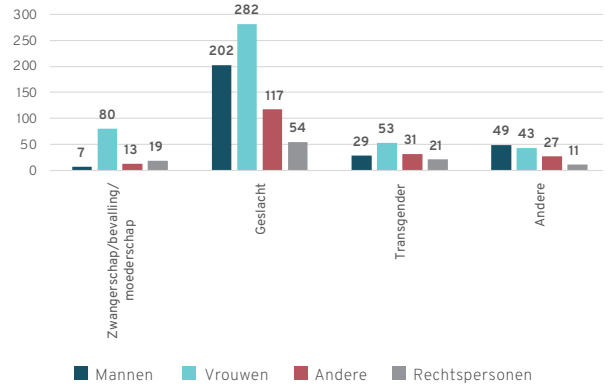

Aangezien een zwangerschap hoofdzakelijk vrouwen aanbelangt, is het natuurlijk niet verrassend dat dit zich weerspiegelt in de meldingen over 'zwangerschap/bevalling/moederschap', die dus voornamelijk gebeurden door vrouwen (67%). Meer dan een tiende (16%) van de meldingen kwam van rechtspersonen en 11% van personen met een onbekende of andere genderidentiteit.

Een vrouw werkt in een verzorgingstehuis. Ze krijgt nooit enige opmerkingen over de kwaliteit van haar werk of haar functioneren. Ze wordt ongewenst zwanger en voelt zich erg misselijk, waardoor ze enkele dagen ziek is. Ze neemt de beslissing om haar zwangerschap te onderbreken en brengt haar verantwoordelijke en werkgever hiervan op de hoogte. Wanneer ze nadien terug aan de slag gaat, wordt ze na enkele dagen ontslagen, zogenaamd omdat men niet tevreden is over haar functioneren. De vrouw nam contact op met haar vakbond en het Instituut. Er werd een gerechtelijke procedure opgestart wegens discriminatie op basis van gender. Een uitspraak volgt wellicht in de loop van 2022.

Wat het thema 'transgender' betreft, ging vier op de tien meldingen uit van personen met een vrouwelijke genderidentiteit en 22% van personen met een mannelijke genderidentiteit. 23% van deze meldingen gebeurde door personen met een onbekende of andere genderidentiteit. 16% van de meldingen over 'transgender' kwam van rechtspersonen.

In welke situaties?

Tabel | **4**
Verdeling van de meldingen volgens discriminatiedomein en type melding

	Informatievragen	Klachten	Mededelingen	Totaal 2021
Werk	126	146	79	351
Goederen en diensten	31	53	22	106
Sociale zekerheid	3	12	1	16
Gezondheidszorg	7	13	4	24
Sociale steun	2	1	0	3
Privérelaties	13	77	16	106
Onderwijs	39	18	7	64
Arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding	2	1	3	6
Cultuur en media	5	9	41	55
Vermelding in officieel stuk/PV	7	21	9	37
Economische, sociale, culturele en politieke activiteiten	9	4	7	20
Ambtenaren	2	8	2	12
Belastingen en fiscale voordelen	0	1	2	3
Wetgeving	39	12	9	60
Openbare plaats	28	108	72	208
Overheidsdienst	17	15	21	53
Andere	55	43	44	142

Tabel 4 toont de verdeling van de meldingen volgens domein in 2021. De discriminatiedomeinen zijn bepaald op basis van de bevoegdheidsdomeinen in de Genderwet en van de bevoegdheden van de deelstaten waarvoor het Instituut optreedt als onafhankelijk gelijkheidsbevorderend orgaan.

Zoals elk jaar (behalve in 2019 omwille van de vele meldingen over Jeff Hoeyberghs) telde het domein 'werk' ook in 2021 het grootste aantal meldingen. Het domein 'openbare plaats' bekleedde net zoals in 2020 de tweede plaats. Het domein 'goederen en diensten', dat voorheen traditioneel op de tweede plaats stond, neemt dit jaar de vierde plaats in, ex aequo met 'privérelaties'. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn de pandemie en de (tijdelijke of permanente) sluitingen van heel wat zaken die goederen en diensten aanbieden. Het aantal meldingen binnen het domein 'privérelaties' steeg opnieuw licht. Deze stijging loopt in lijn met een toename van het aantal meldingen van wraakporno, waarvoor de dossiers tussen ex-partners ook onder 'privérelaties' gecategoriseerd worden.

Het domein 'onderwijs' bekleedt de vijfde positie met 64 meldingen of 6%. Het aantal meldingen binnen het domein 'wetgeving' steeg opnieuw (60) na een daling in 2020 (49) en staat in 2021 op de zesde plek.

Voor 'cultuur en media', 'sociale zekerheid' en 'gezondheidszorg' nam het aantal meldingen licht af ten opzichte van 2020, terwijl het toenam voor de categorieën 'arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding', 'economische, sociale, culturele en politieke activiteiten', 'ambtenaren' en 'belastingen en fiscale voordelen'.

Tabel | **5**
Verdeling van de meldingen volgens discriminatiedomein van 2015 tot 2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Werk	164	193	340	365	332	350	351
Goederen en diensten	63	121	140	197	151	104	106
Sociale zekerheid	40	40	19	15	24	20	16
Gezondheidszorg	-	-	17	16	20	28	24
Sociale steun	-	-	3	2	1	7	3
Privérelaties	12	12	32	31	45	98	106
Onderwijs	14	17	36	27	28	39	64
Arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding	5	6	19	7	7	4	6
Cultuur en media	54	29	68	57	77	61	55
Vermelding in officieel stuk/PV	25	4	5	26	13	18	37
Economische, sociale, culturele en politieke activiteiten	12	13	20	44	16	8	20
Ambtenaren	-	-	9	7	3	7	12
Belastingen en fiscale voordelen	-	-	5	6	2	2	3
Wetgeving	-	-	120	104	61	49	60
Openbare plaats	-	-		71	1588	151	208
Overheidsdienst	-	-	-	-	-	14	53
Andere	156	155	41	89	91	67	142

Er werden opnieuw wat meer meldingen ingediend over 'economische, sociale, culturele en politieke activiteiten', wellicht door de versoepelingen van de COVID-19-maatregelen. De toename van het aantal meldingen over 'onderwijs' is daarnaast ook markant: 64 in 2021, 39 in 2020, 28 in 2019, 27 in 2018. Klachten en informatievragen nemen het meest toe. De toename van het aantal informatievragen kan worden verklaard door de grotere bekendheid van het instituut. Het Instituut ontving meer klachten van leerlingen, onderwijzend personeel en andere onderwijsinstellingen, over discriminatie omwille van moederschap en zwangerschap, transfobie, en klachten van vaders die gediscrimineerd worden ten opzichte van moeders.

Verder zijn de meldingen in het domein 'vermelding in officieel stuk/PV' meer dan verdubbeld in 2021. 25 van de 37 meldingen in dit domein hebben te maken met het thema 'transgender'. Tot slot valt ook de bijna verviervoudiging van het aantal meldingen over een 'overheidsdienst' op.

In tabel 6 staan de domeinen verdeeld per thema. Hier blijkt het merendeel, 32%, van de meldingen over het thema 'geslacht' in de categorie 'werk' te vallen. 'Openbare plaats' neemt 27% in, 'goederen en diensten' 13% en 'andere' ook 13%.

De meldingen gerelateerd aan 'zwangerschap/bevalling/moederschap' bevinden zich zelfs bijna enkel in het domein 'werk', met 88%. 5% is gelinkt aan het domein 'sociale zekerheid' en 5% aan 'onderwijs'.

Net zoals in 2020 blijven de meldingen binnen het onderwerp 'transgender' verdeeld over de verschillende domeinen, met een licht overwicht voor 'vermelding in officieel stuk/PV' (19%). Dan volgen 'openbare plaats' (17%), 'werk' (16%), 'goederen en diensten' (16%), wetgeving (15%), 'overheidsdienst' (10%), 'onderwijs' (10%), 'gezondheidszorg' (9%), 'sociale zekerheid' (7%) en 'andere' (8%).

Tabel | **6**

Verdeling van de meldingen volgens discriminatiedomein en -thema

	Geslacht	Zwangerschap/bevalling/moederschap	Transgender	Andere
Werk	212	105	22	29
Goederen en diensten	84	2	21	6
Sociale zekerheid	7	6	0	2
Gezondheidszorg	8	2	12	3
Sociale steun	0	2	1	0
Privérelaties	79	0	7	14
Onderwijs	41	6	13	7
Arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding	2	2	3	0
Cultuur en media	48	1	5	6
Vermelding in officieel stuk/PV	13	0	25	3
Economische, sociale, culturele en politieke activiteiten	19	0	1	1
Ambtenaren	9	1	1	1
Belastingen en fiscale voordelen	3	0	0	0
Wetgeving	34	2	20	4
Openbare plaats	179	1	23	15
Overheidsdienst	30	1	14	9
Andere	83	2	11	51

Personen die hun voornaam willen wijzigen omdat deze niet meer past bij hun genderidentiteit, hebben recht op een korting op de standaardvergoeding voor een naamswijziging. Het Instituut ontving echter verschillende meldingen van transgender personen die aangaven dat deze korting hen geweigerd werd. De verklaring die men hiervoor gaf, was vaak dat ze geen wijziging van de geslachtsregistratie hadden aangevraagd. Nochtans gaat het hier over twee aparte procedures. De eerste is niet afhankelijk van de vervulling van de tweede. Het Instituut volgde deze dossiers dus op en schreef ook een aanbeveling over deze problematiek.

Het Instituut ontving verschillende meldingen van personen die geconfronteerd worden met systemisch disfunctioneren na de wijziging van het geregistreerde geslacht. Deze wijziging gaat gepaard met een verandering van het rijksregisternummer, wat in de praktijk heel wat moeilijkheden oplevert. Een meldster kon hierdoor bijvoorbeeld niet langer de mobiele app *'Itsme'* gebruiken. Daardoor was het onmogelijk om zich aan te melden op de *'CovidSafe-app'*. Uiteindelijk bleek dat het de bank van de meldster was, die de info doorgaf aan *'Itsme'*, die de gegevens niet geactualiseerd had. Dergelijk verzuim veroorzaakte ook een lastig situaties voor een melder die geslaagd was voor zijn theoretisch rijexamen vóór de wijziging van het geregistreerde geslacht. Het systeem had dat resultaat niet gekoppeld aan het nieuwe rijksregisternummer, waardoor de melder geen praktijkexamen meer mocht afleggen. Na heel wat stappen kon de koppeling van het examenresultaat aan het nieuwe nummer door de *SPW Mobilité Infrastructures* het probleem oplossen.

Werk

Tal van personen waren in 2021 het slachtoffer van discriminatie op het werk of bij de toegang tot werk. Opnieuw was dit dus de grootste categorie. Het Instituut ontving 351 meldingen die geheel of gedeeltelijk over de werksituatie gingen.

Tabel | **7**

Verdeling van de meldingen in het domein 'werk' van 2018 tot 2021

	2018	2019	2020	2021
Toegang tot werk	36%	29%	33%	30%
Arbeidsvoorwaarden en verloning	37%	33%	31%	38%
Beëindiging van de arbeidsrelatie	21%	23%	22%	18%
Positieve actie	4%	4%	2%	5%
Beroepsvereiste	0%	1%	0%	1%
Zelfstandigen	4%	3%	2%	7%
Aanvullende regelingen van sociale zekerheid	2%	1%	1%	0%
Represailles getuigen	0%	0%	1%	0%
Andere	3%	5%	3%	4%

De meldingen in dit domein gingen hoofdzakelijk over 'arbeidsvoorwaarden en verloning' (38%), 'toegang tot werk' (30%) en de 'beëindiging van de arbeidsrelatie' (18%). De categorie 'arbeidsvoorwaarden en verloning' omvatte eveneens alle meldingen over het welzijn op het werk.

De verdeling van de subdomeinen binnen het domein 'werk' was in 2021 vrijwel dezelfde als in 2020 en 2019 (zie tabel 7). Het aandeel van de meldingen in de categorie 'toegang tot werk' daalde evenwel licht, terwijl dat het jaar voordien licht gestegen was. Anderzijds nam het aantal meldingen van de categorie 'arbeidsvoorwaarden en verloning' toe (van 31 naar 38%), net als dat van de meldingen in de categorieën 'positieve actie' (van 2 naar 5%) en 'zelfstandigen' (van 2 naar 7%). De categorie 'beëindiging van de arbeidsrelatie' nam dan weer af (van 22 naar 18%).

Een dienstenchequebedrijf publiceerde een vacature specifiek voor mannen. Er stond te lezen: "Voor een specifieke opdracht zoeken we een poetsman om onmiddellijk te starten". Omgekeerd gaf een bedrijf op sociale media aan op zoek te zijn naar een vrouw om hun team te vervolledigen. Het Instituut stuurde deze werkgevers een e-mail die hen herinnerde aan de wetgeving.

Een vrouw stelde zich kandidaat voor een job als administratief bediende bij een medisch centrum. Na het sollicitatiegesprek werd ze niet weerhouden. De werkgever informeerde haar via e-mail over de beslissing: "We hebben je kandidatuur niet weerhouden. Je rol als moeder moet immers primeren op je carrière. Wij zoeken een persoon zonder familiale verantwoordelijkheden die volgens flexibele uren kan werken". De werkgever werd uiteindelijk veroordeeld voor discriminatie door een arrest van de arbeidsrechtbank van Brussel van 30 juni 2021, dat bevestigt dat een zogenaamd gebrek aan beschikbaarheid en/of flexibiliteit van een vrouw omwille van haar kinderen, discriminatie niet goedpraat.[11]

Een vrouw werkt met een contract van bepaalde duur als verantwoordelijke voor de serres in een tuincentrum. Ze komt dus dagelijks in contact met potgrond, planten en insecticiden. Ze wordt zwanger en meldt dit aan haar werkgever. Deze onderneemt echter niets, waardoor zij zelf de externe preventiedienst contacteert over de mogelijke gezondheidsrisico's voor haar en haar baby. Ze blijft nog enkele dagen aan het werk in de serres tot de arbeidsgeneesheer beslist dat ze niet langer in de serres mag werken gezien de risico's voor het ongeboren kind. Wanneer haar werkgever haar maanden later bij zich roept, denkt ze dat ze haar eerder beloofde contract voor onbepaalde duur mag tekenen. Ze krijgt echter te horen dat ze niet enkel geen contract voor onbepaalde duur krijgt, maar ook dat de samenwerking wordt stopgezet tot na de moederschapsrust. Aangezien een briefwisseling van het Instituut met de werkgever geen resultaat oplevert, stapt het Instituut samen de vrouw naar de rechtbank. Begin december 2021 oordeelt de arbeidsrechtbank dat zowel de niet-verlenging van het contract als het niet naleven van de wettelijk voorgeschreven veiligheidsmaatregelen ter bescherming van de zwangere vrouw een discriminatie op grond van geslacht zijn. Het is de eerste keer dat in België Europese rechtspraak bevestigt dat het niet naleven van deze verplichtingen een discriminatie op grond van geslacht inhoudt.

11 Idem.

44% van de meldingen in de categorie 'arbeidsvoorwaarden en verloning' ging over de werkomstandigheden.[12] 22% van de meldingen in deze categorie had te maken met problemen in het kader van het vragen en nemen van verlof (ouderschaps-, moederschaps- of vaderschapsverlof).

Andere moeilijkheden die geregeld voorkwamen betroffen de loonvorming (12%) en de aanpassing van de functie of de arbeidsvoorwaarden, vaak na terugkeer uit moederschaps- of ouderschapsverlof (7%).

Een werknemer contacteerde het Instituut om te weten of zijn werkgever zich aan discriminatie bezondigde. Hij kreeg namelijk minder eenmalige voordelen gelinkt aan bedrijfswinsten én minder COVID-19-consumptiecheques omdat hij vaderschapsverlof had opgenomen. Het Instituut beschouwde dit effectief als een illegale praktijk en een directe discriminatie op basis van het beschermde criterium van vaderschap, zoals aangegeven in de Genderwet in 2020. Het gaat om een wet van openbare orde, waarvan niet afgeweken kan worden. Deze zaak loopt nog steeds en het Instituut volgt het dossier actief op.

In de categorie 'beëindiging van de arbeidsrelatie', was 77% van de meldingen gerelateerd aan een ontslagbesluit en 22% aan de niet-verlenging van een arbeidscontract.

Een werkneemster spreekt openlijk met haar werkgever over haar problemen om zwanger te worden en de opstart van een ivf-behandeling. De werkgever reageert aanvankelijk heel begripvol. Enkele dagen voor de start van de behandeling wordt de vrouw echter plots ontslagen omwille van 'economische onzekerheid en reorganisatie'. De werkgever deelt haar mondeling mee dat hij de situatie en bijbehorende afwezigheden niet ziet zitten.

Tabel | **8**

Verdeling van de meldingen over de subdomeinen 'toegang tot werk', 'arbeidsvoorwaarden' en 'beëindigen van de arbeidsrelatie' binnen het domein 'werk' in 2021

	Meldingen	% domein 'werk'
Toegang tot werk	107	30%
Advertentie/aanbod	44	12%
Wervings-/interimbureau	3	1%
Selectie	44	12%
Promotie	11	3%
Arbeidsvoorwaarden	135	38%
Welzijn van de werkneemsters/ werknemers	99	28%
Functieclassificatie	6	2%
Verlof	30	8%
Contract	2	1%
Bepaling loon	16	5%
Arbeidsduur/-tijd	8	2%
Extralegale voordelen	6	2%
Beroepsopleiding	1	0%
Wijziging arbeidsomstandigheden	9	3%
Premies en bonussen	3	1%
Arbeidsreglement	3	1%
Andere	3	1%
Beëindigen van de arbeidsrelatie	65	18%
Ontslag/ontbinding	50	14%
Maatregelen na verbreking contract	2	1%
Niet-verlenging	14	4%

12 Dit kan gaan over verschillende situaties: pesterijen op het werk, intimidatie, maar ook bv. dienst-/zorgverleners wiens diensten/zorg geweigerd wordt omwille van hun geslacht/gender, het nemen/naleven van voorzorgsmaatregelen tegen risico's op het werk (bv. m.b.t. de zwangerschap), het voorzien in sanitair voor werknemers…

Een werkneemster sloot in 1981 een aanvullende invaliditeitsverzekering af met een verzekeringsmaatschappij via haar toenmalige werkgever. Zij ontving sinds de vaststelling van haar arbeidsongeschiktheid in 1996 een maandelijkse invaliditeitsuitkering. In april 2015 liet haar werkgever haar weten dat ze deze invaliditeitsuitkering niet langer zou ontvangen omdat zij de leeftijd van 60 jaar bereikt had en de oorspronkelijke polis bepaalde dat de overeenkomst op dat ogenblik een einde neemt. Voor mannen eindigt de uitbetaling van de invaliditeitsuitkering echter pas op 65-jarige leeftijd. De vrouw trok met haar vakbond naar de rechtbank. Het Instituut kwam vrijwillig tussen op 2 november 2018. Op 5 maart 2020 oordeelde de arbeidsrechtbank dat de Genderwet niet van toepassing was op de verzekeringsovereenkomst, waardoor de vrouw, de vakbond en het Instituut zich niet op deze wet konden beroepen om de nietigheid in te roepen. Dit aangezien de Genderwet pas jaren na het afsluiten van de overeenkomst en de start van de arbeidsongeschiktheid in werking trad. Bovendien oordeelde de rechtbank dat er geen sprake is van discriminatie op grond van geslacht omdat het onderscheid is gebaseerd op het verschil in pensioenleeftijd op het ogenblik van de totstandkoming van de verzekeringsovereenkomst, minstens op het ogenblik dat de vrouw arbeidsongeschikt werd. Beiden dateerden immers van voor de inwerkingtreding van de Genderwet. Bijgevolg is er dan ook evenmin een schending van het recht op gelijke beloning zoals opgenomen in artikel 157 VWEU. Zowel de vakbond als het Instituut gingen in hoger beroep. Het arrest volgt begin januari 2022.

Grafiek | **12**

Verdeling van de meldingen in het domein 'werk' volgens type melding

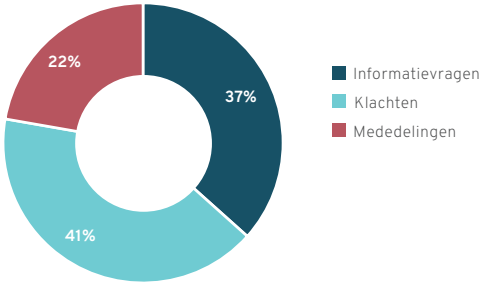

41% van de meldingen die het Instituut in 2021 ontving in het domein 'werk', betrof klachten over discriminatie op het werk. Ook juridische informatievragen waren goed voor meer dan een derde van de meldingen (37%), terwijl het in 22% van de gevallen om mededelingen ging (zie grafiek 12).

De helft (50%) van de meldingen in 2021 van discriminatie op het werk gebeurde door vrouwen (zie grafiek 13). Dit cijfer is niet verrassend, aangezien drie meldingen op de tien in het domein 'werk' over 'zwangerschap en moederschap' in de enge zin van het woord[13] gingen. Daarnaast gebeurde 22% van de meldingen binnen dit domein door personen met een mannelijke genderidentiteit. Hun meldingen hadden voornamelijk te maken met toegang tot werk (47%), gevolgd door arbeidsvoorwaarden (28%). Bij vrouwen ging 42% over arbeidsvoorwaarden, 26% over de beëindiging van de arbeidsrelatie en eveneens 26% over de toegang tot werk. In absolute cijfers zijn er meer vrouwen dan mannen die problemen over de toegang tot werk melden. 14% van de meldingen in het domein 'werk' kwam van personen met een onbekende of andere genderidentiteit. Daarnaast was 14% afkomstig van rechtspersonen.

13 Meldingen in verband met moederschap (in de enge zin van het woord) zijn meldingen in verband met zwangerschap, bevalling en moederschap (de arbeidsrechtelijk beschermde periode na de bevalling).

Het Instituut werd voor het eerst geconfronteerd met discriminatie op basis van de genderexpressie van een persoon in de arbeidscontext. De persoon in kwestie kleedt zich in haar privéleven voor bepaalde aangelegenheden in weinig verhullende kleding of kleding die met het seksuele nachtleven wordt geassocieerd. Hoewel dit zich louter in de privésfeer afspeelt, oordeelde de orde van haar beroep dat haar kledij de waardigheid van haar ambt mogelijk schaadt. Men vroeg haar om haar gedrag aan te passen.

Grafiek | **13**

Verdeling van de meldingen in het domein 'werk' volgens genderidentiteit van de melders/-sters

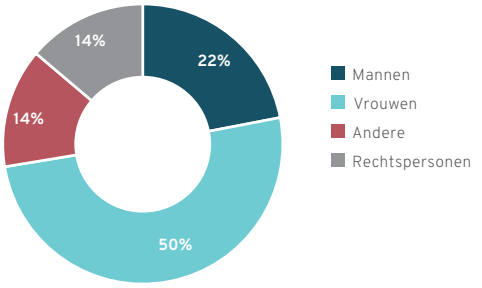

Binnen datzelfde domein, ging 60% van de meldingen in 2021 over discriminatie op basis van geslacht en 33% over zwangerschap en moederschap (zie grafiek 14). Ten opzichte van 2020 is het 'netto' aantal meldingen over zwangerschap en moederschap gedaald, terwijl het aantal meldingen over geslacht gestegen is. Opmerkelijk is dat discriminatie en ongelijke behandeling omwille van zwangerschap en moederschap of een kinderwens, een groot probleem blijft in onze maatschappij, ook in 2021 dus.

6% van de meldingen die te maken hadden met werk ging over het thema 'transgender'. De twee jaren voordien was er een daling op te merken, maar in 2021 verdubbelde het aantal meldingen bijna: 17 in 2019, 12 in 2020 en 22 in 2021.

Grafiek | **14**

Verdeling van de meldingen in het domein 'werk' volgens discriminatiethema

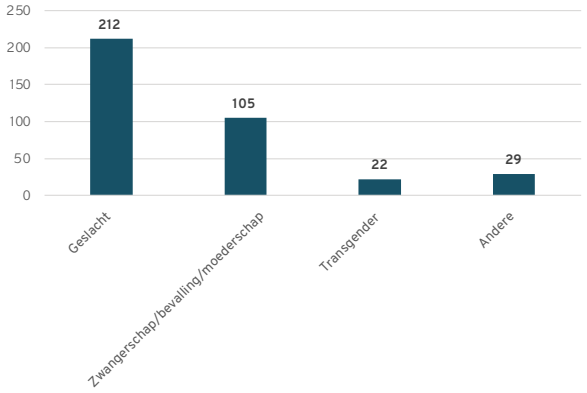

In 2021 wordt de nasleep van het eerste coronajaar 2020 duidelijk. In verschillende dossiers worden zwangere vrouwen of vrouwen die net bevallen zijn, ontslagen omwille van economische redenen ingegeven door de lockdowns. In sommige gevallen is het niet duidelijk waarom net die vrouw en niet een andere werknemer ontslagen wordt, wat discriminatie doet vermoeden. Tal van rechtszaken lopen momenteel.

Goederen en diensten

Van de meldingen die het Instituut in 2021 kreeg, vormde 'goederen en diensten' de derde sterkst vertegenwoordigde categorie, samen met 'privérelaties'. 106 meldingen gingen geheel of gedeeltelijk over discriminatie op grond van geslacht of gender bij de toegang tot of het aanbod van goederen en diensten.

Wat betreft de vormen van discriminatie waarvan de melders/-sters in het domein 'goederen en diensten' het slachtoffer waren, ging 12% van de meldingen over een hogere kostprijs, 46% over de weigering van toegang en 48% van de meldingen over een andere vorm van discriminatie (zie grafiek 15).

Grafiek | **15**

Verdeling van de meldingen in het domein 'goederen en diensten' volgens genderidentiteit van de melders/-sters voor de toegang tot goederen en diensten

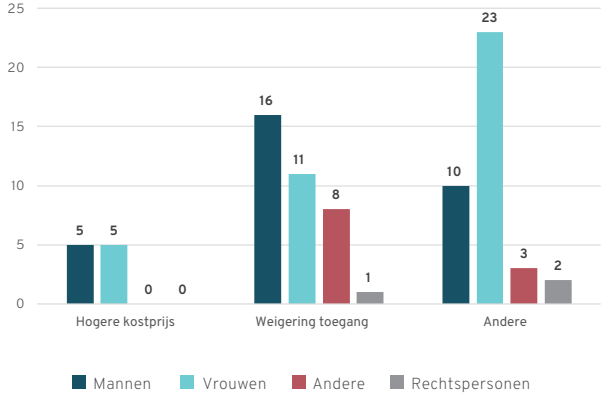

De categorie 'andere' werd in het leven geroepen omdat het Instituut had vastgesteld dat discriminaties wat betreft goederen en diensten niet beperkt bleven tot een hogere kostprijs of weigering van toegang, maar veel verschillende vormen konden aannemen. In deze categorie ging het hoofdzakelijk om personen die op grond van hun gender anders werden behandeld in de relatie met een dienstverlener en klanten.

Wat de toegang tot goederen of diensten betreft, waren de melders/-sters meestal mannen (44%). In de categorie 'andere', gebeurden de meeste meldingen door vrouwen (56%). In de categorie 'hogere kostprijs' is de verdeling man/vrouw gelijk.

In 2021 was 29% van de meldingen in het domein 'goederen en diensten' een juridische informatievraag, 21% betrof een mededeling en 50% was een klacht. Het totale aantal meldingen (106) in het domein 'goederen en diensten' bleef op hetzelfde niveau als in 2020 (107). Dit domein wordt elk jaar iets kleiner. Dit is ongetwijfeld deels te verklaren door de coronamaatregelen, die de toegang tot goederen en diensten sterk beperkten. Maar ook de media-aandacht voor seksistische feiten en de daling van het aantal meldingen over privérelaties spelen hier wellicht mee.

Het effect van de versoepelingen is wel duidelijk door de toename van de meldingen over horeca, schoonheidsverzorging en vrije tijd. Tegelijk is er een afname te merken als het over handel en winkels gaat, en nog meer bij huisvesting en accommodatie. De meldingen in de categorie 'andere' zijn dan weer verdubbeld.

De categorie 'vrije tijd/sport/jeugd' was in 2021 de grootste, met 25% van de meldingen in het domein 'goederen en diensten'. In 2020 stond deze categorie nog op de tweede plek.

Grafiek | **16**

Verdeling van de meldingen in het domein 'goederen en diensten' volgens sector in 2018, 2019, 2020 en 2021

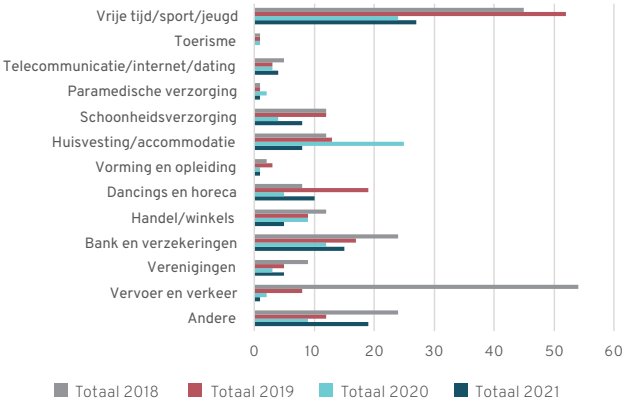

De categorie 'andere' staat in 2021 op de tweede plek met 18% van de meldingen over goederen en diensten, ten opzichte van 8% in 2020. De op twee na grootste categorie is 'banken en verzekeringen' met 14%.

Na drie jaar waarin meer mannen dan vrouwen melding deden van discriminatie in het domein 'goederen en diensten', waren er in 2021 opnieuw meer vrouwen (42%) dan mannen (39%) die een melding deden.

Grafiek | **17**

Verdeling van de meldingen in het domein 'goederen en diensten' volgens genderidentiteit van de melders/-sters

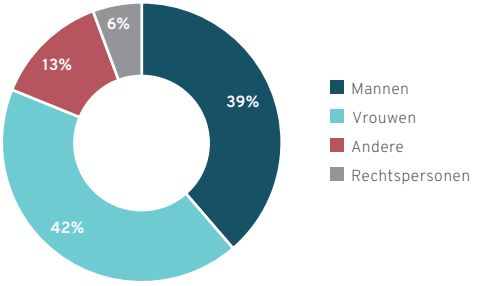

6% van de meldingen ging uit van rechtspersonen (zie grafiek 17). Zij dienden enkel juridische informatievragen in. In 13% van de gevallen in het domein 'goederen en diensten', werd het Instituut gecontacteerd door personen met een onbekende of andere genderidentiteit. Het ging dan om personen die anoniem wilden blijven en vaak ook om personen die hun gender niet wilden preciseren.

Openbare plaats

In 2021 was het domein 'openbare plaats' de op een na meest vertegenwoordigde categorie met 21% van de meldingen. Die sterke stijging is onder meer te wijten aan de goedkeuring van de wet van 4 mei 2020 ter bestrijding van de niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte beelden en opnames (wraakporno), waarvoor het Instituut bevoegd werd (69 meldingen in 2020, 107 in 2021).

Het domein 'openbare plaats' vertoont ook een sterke stijging van het aantal meldingen van haatspraak (van 46 naar 80), haatmisdrijven (van 12 naar 23), (al dan niet seksuele) intimidatie (van 9 naar 15 en van 9 naar 14) en discriminatie op een openbare plaats (van 5 naar 16). De meldingen over gevallen van 'aanzetten tot discriminatie' (van 28 naar 24) en 'andere' (van 25 naar 18) zijn dan weer afgenomen.

63% van de meldingen betrof de categorie 'online'. De tweede categorie was 'op straat' (25%). Die twee categorieën namen de afgelopen twee jaar sterk toe. Er waren 14 meldingen gelinkt aan de categorie 'op straat' in 2019, 29 in 2020 en 52 in 2021. De categorie 'online' ontving 67 meldingen in 2019, 107 in 2020 en 132 in 2021. Verder zijn er nog twee categorieën toegenomen: 31 meldingen gerelateerd aan 'communicatiemiddel'[14] (12 in 2020) en 20 voor 'andere' (14 in 2020).

Sinds het Instituut bevoegd is om slachtoffers van niet-consensuele verspreiding van intieme beelden ('wraakporno') bij te staan, ontvangt het ook opvallend veel meldingen van andere vormen van digitaal seksueel geweld, zoals bijvoorbeeld voyeurisme, het dreigen met de verspreiding van intieme beelden om geld of bijkomende beelden te bekomen of gewoon om onrust te veroorzaken. Het Instituut ontving voor het eerst ook een dossier waarin een getrukeerde intieme foto werd verspreid. Het onderzoek over dit dossier loopt.

14 Communicatiemiddelen: radio, televisie en drukpers.

De sterke toename van het aantal meldingen in de categorie 'online' is wellicht te wijten aan de nieuwe bevoegdheid van het Instituut op het gebied van de niet-consensuele verspreiding van intieme beelden. De sterke stijging van het aantal meldingen in de categorie 'op straat' kan eveneens worden toegeschreven aan de exitstrategie, maar ook aan het feit dat steeds meer mensen zich bewust zijn van de noodzaak om seksistische uitlatingen, beelden en handelingen in de openbare ruimte tegen te gaan. Het doet ook vermoeden dat het Instituut aan zichtbaarheid heeft gewonnen. Zoals elk jaar valt op dat het aantal meldingen in deze categorie onderhevig is aan de onderwerpen die de pers behandelt.

Grafiek | **18**

Verdeling van de meldingen in het domein 'openbare plaats'

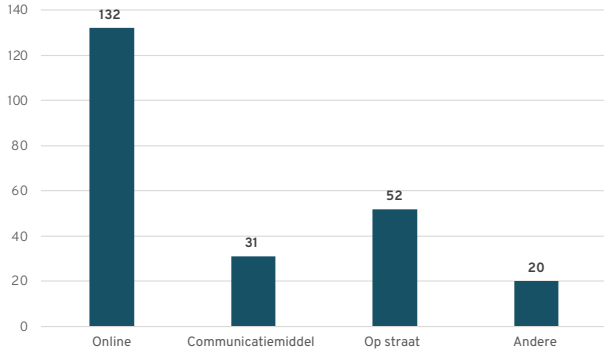

Meer dan de helft van de meldingen (28 van de 52) binnen de categorie 'op straat' betrof seksistische inbreuken. Dit geeft een beeld van het aantal meldingen over seksuele straatintimidatie die het Instituut bereikten. In 2021 gingen 8 meldingen in het domein 'openbare plaats' over seksuele intimidatie op

straat. Uiteraard was dit aantal niet representatief voor de mate waarin burgers het slachtoffer werden van straatintimidatie. Slechts een zeer beperkt aantal slachtoffers nam immers contact op met het Instituut.

In het domein 'openbare plaats' ontving het Instituut hoofdzakelijk klachten (52%). 35% van de meldingen betrof mededelingen (zie tabel 9). Het percentage juridische informatievragen steeg naar 13%.

Tabel | **9**
Verdeling van de meldingen in het domein 'openbare plaats' volgens type melding in 2019, 2020 en 2021

	2019	2020	2021
Informatievragen	12	27	28
Klachten	15	59	108
Mededelingen	1561	65	72

Het merendeel van de meldingen binnen het domein 'openbare plaats' kwam van vrouwen (48%). 26% van de meldingen aan het Instituut gebeurde door mannen en 24% door personen met een onbekende of andere genderidentiteit. Een zeer laag percentage (2%) ging uit van rechtspersonen (zie grafiek 19).

Grafiek | **19**
Verdeling van de meldingen in het domein 'openbare plaats' volgens genderidentiteit van de melders/-sters

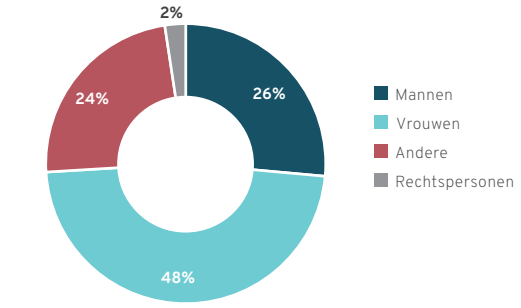

1.3. 2021 ONDER DE LOEP

Buitengerechtelijke oplossingen

In het kader van zijn opdracht om personen te helpen die het slachtoffer menen te zijn van discriminatie, probeert het Instituut steeds buitengerechtelijke oplossingen te vinden. Dit gaat over het algemeen namelijk sneller dan het nemen van juridische stappen. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk om een discriminerende tekst van een website te laten halen, om een sensibiliserende e-mail te versturen, een opleiding voor te stellen enz. Binnen het domein 'werk' worden er regelmatig dadingen gesloten om een schadevergoeding te verkrijgen voor de personen die het slachtoffer waren van discriminatie. In 2021 werden er 13 dadingen gesloten.

Het ging dan onder meer over de volgende situaties: na de aankondiging van haar zwangerschap, werd een werkneemster ontslagen of werd haar contract niet verlengd; een werkneemster werd ontslagen tijdens het ouderschapsverlof of op de dag van haar terugkeer na het ouderschapsverlof, zonder dat de werkgever een ander motief kon aantonen.

Seksisme

Net zoals de voorbije jaren, was seksisme ook in 2021 een belangrijk thema in de meldingen die het Instituut ontving. De dossiers in 2021 duiden bovendien op enkele tendensen.

Een eerste tendens heeft te maken met de persoon waarover meldingen voor seksisme binnenkomen. Zo ontving het Instituut nieuwe meldingen of opvolgingen in verband met het dossier tegen Jeff Hoeyberghs, geopend eind 2019 na een recordaantal meldingen. Dit dossier evolueerde immers verder en Jeff Hoeyberghs deed bepaalde uitspraken over de kwestie. Ook ontving het Instituut net als de voorbije jaren meldingen over uitspraken van politici. Een terugkerend fenomeen betreft ook meldingen over seksistische en vrouwonvriendelijke reclame of uitzendingen op zowel commerciële als openbare zenders.

Ten tweede valt op dat de meeste meldingen over seksisme in de categorie 'online' vallen. Naast de ontvangst van verschillende meldingen, was het Instituut ook zelf getuige of het onderwerp van online seksisme. Het aantal slachtoffers dat melding doet blijft echter laag. Mogelijk speelt voor de slachtoffers een gevoel van normalisering van dit gedrag een rol. Of misschien hebben ze het gevoel dat een melding indienen zinloos is. Een grondwetsartikel bepaalt namelijk dat een hof van assisen, en niet een correctionele rechtbank, geschreven seksistische haatspraak moet beoordelen. De facto gebeurt dit niet.

Ook opvallend is het feit dat de meldingen vaak worden ingediend wanneer het onderwerp seksisme in de actualiteit is. Zo ontving het Instituut meldingen naar aanleiding van de discussie over te sexy geklede leerlingen. Ook de uitspraken van een sportjournalist over de *Belgian Cats* en een tweet van een klimaatactiviste gaven aanleiding tot nieuwe meldingen.

Tot slot stelt het Instituut vast dat slachtoffers die genderdiscriminatie in welke vorm dan ook aan de kaak stellen – openlijk of door een rechtszaak aan te spannen – vaak zeer negatieve, seksistische opmerkingen te verduren krijgen. Ze worden als het ware afgestraft voor het opkomen voor hun rechten.

Naast deze cijfers, deden zich ook andere ontwikkelingen voor op het vlak van seksisme. Enkele politiezones zetten bijvoorbeeld agenten in burger in om gemakkelijker inbreuken vast te stellen. Dit leidde al tot diverse vaststellingen en pv's, die zelfs al voor de rechtbank kwamen. Dankzij deze acties en rechtszaken komt er stilaan meer duidelijkheid over het toepassingsgebied van de wetgeving. Daarnaast spannen enkele politiezones zich ook extra in om hun personeel op te leiden, in samenwerking met verschillende middenveldorganisaties en het Instituut. Verder neemt de politie ook initiatieven zoals de publicatie van folders over het wettelijk kader, en met tips over onder meer het rechtstreeks aanspreken van daders op hun gedrag.

Natuurlijk zijn dergelijke initiatieven zeer welkom. Ook in 2021 ontving het Instituut immers signalen dat de politiediensten nog niet voldoende op de hoogte zijn van het wettelijk kader of van het belang om deze problematiek in kaart te brengen. Het Instituut kreeg zelfs meldingen van slachtoffers die aangaven dat de politie weigerde hun klacht te registreren of serieus te nemen. Dit werkt ontradend en ontgoochelend voor slachtoffers.

1.4. HET INSTITUUT EN DE DEELSTATEN

Het Instituut is een onafhankelijke federale publieke instelling die discriminatieklachten over federale bevoegdheidsdomeinen behandelt en aanbevelingen of adviezen tot de federale overheidsinstanties richt. Omdat uit meldingen dikwijls blijkt dat bevoegdheidsniveaus elkaar overlappen en aanvullen, en om voor de burger de toegang tot rechtsherstel te vergemakkelijken, werkt het Instituut nauw samen met de gemeenschappen en gewesten.

Het Instituut heeft die samenwerking met verschillende deelstaten geformaliseerd aan de hand van protocollen. Via deze protocollen wordt het Instituut als onafhankelijke gelijkheidsbevorderende instantie van de deelstaten aangeduid – in de zin van de Europese richtlijnen.

Het Instituut kan daardoor in alle onafhankelijkheid ook meldingen over genderdiscriminatie binnen bevoegdheden van de betrokken deelstaten behandelen, en adviezen en aanbevelingen over gendergelijkheid tot de betrokken deelstaten richten.

Het Instituut sloot aldus samenwerkingsprotocollen af met de Federatie Wallonië-Brussel, Wallonië, de Franse Gemeenschapscommissie (hierna COCOF), het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige Gemeenschap. Vlaanderen wees de opdrachten rond genderdiscriminatie binnen de Vlaamse bevoegdheden in 2015 toe aan een ombudsvrouw Gender binnen de Vlaamse Ombudsdienst.

Bij de registratie krijgt elke melding een bevoegdheidsniveau toegewezen. Dit stelt het Instituut in staat om in kaart te brengen binnen wiens bevoegdheidsniveau de meldingen precies vallen. In 2021 betrof het merendeel van de meldingen federale bevoegdheden (836, dus 82%). 73 meldingen behoorden tot de bevoegdheid van de Federatie Wallonië-Brussel (7%), 40 betroffen materies van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (4%) en 21 van het Waalse Gewest (2%). De andere meldingen betroffen materies van de COCOF (zeven meldingen), de Duitstalige Gemeenschap (twee meldingen) en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC) (één melding).

Hoewel het Instituut niet bevoegd is voor de aangelegenheden die tot de bevoegdheid van Vlaanderen behoren, ging 4% van alle meldingen die het Instituut ontving over Vlaamse bevoegdheden. In dergelijke gevallen verwijst het Instituut de melders/-sters door naar de Vlaamse Ombudsdienst. Sinds juli 2015 heeft de Vlaamse Ombudsdienst de expliciete opdracht om de klachten over genderdiscriminatie binnen de Vlaamse bevoegdheden te behandelen. In 2021 verwees het Instituut 45 meldingen door naar de Vlaamse Ombudsdienst.

Franse Gemeenschapscommissie

Op 11 juli 2013 sloten de COCOF en het Instituut een samenwerkingsprotocol. Ze voerden daarmee het decreet uit van de COCOF van 9 juli 2010 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie en de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling. Dat decreet voorzag in het aanduiden van een orgaan ter bevordering van gelijke behandeling. Op 1 januari 2018 werd een tweede samenwerkingsprotocol van kracht met als doelstelling de uitvoering van het decreet van 22 maart 2007 betreffende de gelijkheid van behandeling van personen in een beroepsopleiding.

In dit kader gaf het Instituut diverse adviezen en aanbevelingen. Een hiervan betrof het ontwerpbesluit van de COCOF over de uitvoering van het decreet van 21 juni 2013 omtrent de integratie van genderdimensie in de beleidslijnen van de Franse Gemeenschapscommissie.

In het verlengde van zijn werk rond de toegankelijkheid van sportactiviteiten voor vrouwen zetelde het Instituut eveneens als jurylid voor de projectoproep '*Sport au féminin*'.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Instituut gingen in 2016 een samenwerkingsprotocol aan. Daarnaast sloot het Instituut in 2018 ook een specifiek samenwerkingsprotocol af met de gewestelijke werkgelegenheidsinspectie (Brussel Economie en Werkgelegenheid) om discriminatie tegen te gaan bij de toegang tot de arbeidsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dat protocol volgde op de inwerkingtreding van de ordonnantie van 16 november 2017 die discriminatietesten toestaat.

In 2021 formuleerde het Instituut diverse aanbevelingen binnen de bevoegdheden van het Brusselse Gewest, bijvoorbeeld over een voorontwerp van de ordonnantie die de ordonnantie van 4 september 2008 wijzigt omtrent de strijd tegen discriminatie en voor gelijke behandeling wat werk betreft. Andere aanbevelingen hadden te maken met het gebruik van sanitair door transgender personen op het werk, of met het arbeidsreglement van de Gewestelijke Overheidsdienst Brussel (GOB).

De expertise van het Instituut werd ook aangesproken in diverse domeinen zoals het tegengaan van discriminatie bij huisvesting,

het streven naar meer diversiteit, de vervrouwelijking van een job bij de brandweer of het opstellen van een Brusselse code om gelijke kansen te bevorderen en discriminatie te bestrijden.

Verder gaf het Instituut aan de ambtenaren van de regeringsdiensten van het Brusselse Gewest en de instellingen die daarvan afhankelijk zijn, opleidingen over verschillende onderwerpen: genderinclusieve vacatures, seksisme en seksuele intimidatie op het werk, de integratie van transgender personen op het werk, de integratie van genderdimensie in overheidsopdrachten en genderdimensie in welzijn op het werk.

Wallonië

Het Waalse Gewest en het Instituut sloten in 2009 een samenwerkingsprotocol af, waarin de bevordering van gelijkheid in gewestelijke aangelegenheden werd toevertrouwd aan het Instituut. In het kader van het protocol verleent het Instituut niet alleen onafhankelijke bijstand aan slachtoffers van discriminatie op grond van gender, maar formuleert het ook aanbevelingen aan de overheid om het wettelijke kader voor gelijkheid te verbeteren.

De Economische, Sociale en Milieuraad van Wallonië deed bijvoorbeeld een beroep op de expertise van het Instituut in het kader van de realisatie van een kadaster van de wetgeving binnen zijn bevoegdheden, inclusief de wetgeving omtrent gelijkheid en gender mainstreaming.

Ook ging het Instituut een nieuwe overeenkomst aan met de School voor Bestuurskunde om, samen met Unia, de transversale opleiding *'Gestion de la diversité et de l'égalité au sein des services et lutte contre les discriminations'* uit te werken en te verstrekken. Deze overeenkomst heeft de sensibilisering van de ambtenaren van de deelstaten voor ogen wat discriminatie en gelijke behandeling betreft.

Meerdere situaties waarbij transgender personen gediscrimineerd werden, werden aangepakt samen met het *Maison Arc-en-Ciel* van Luik. Deze samenwerking wordt in 2022 in een *partnership* gegoten.

Federatie Wallonië-Brussel

Het protocol met de Federatie Wallonië-Brussel bestaat sinds december 2008. Het moest het gelijkheidsbeleid van beide partijen versterken en discriminatie op grond van gender binnen de gemeenschapsbevoegdheden tegengaan.

In 2021 stelde het Instituut een aanbeveling op over de meerwaarde van een legaal kader om studenten in het hoger onderwijs te beschermen tegen intimidatie en discriminatie. Deze aanbeveling werd overgenomen in een omzendbrief van de minister, die gold als een eerste stap in de strijd tegen intimidatie in instellingen van het hoger onderwijs. Dit dossier wordt in 2022 verder opgevolgd.

Het Instituut droeg ook bij aan het voorontwerp van het decreet over het bestuur van creatieplaatsen, festivals, plaatsen van verspreiding en centra voor podiumkunsten, die een programmaovereenkomst hebben, samen met het kabinet van de minister van Cultuur, Media, Kinderopvang, Gezondheid en Vrouwenrechten. Dit voorontwerp van een decreet behandelt een van de doelstellingen van de communautaire beleidsverklaring voor een beter beheer van culturele instellingen. Ook geeft het een antwoord op de uitdagingen waar vrouwen in de sector van de podiumkunsten mee te maken krijgen. Concreet doelt dit project op de organisatie van de aanwervingsprocedures van leidinggevende functies.

Duitstalige Gemeenschap

Sinds 1 augustus 2016 is er een samenwerkingsprotocol tussen het Instituut en de Duitstalige Gemeenschap. Daardoor kan het Instituut adviezen en aanbevelingen richten aan de overheid van de Duitstalige Gemeenschap om de gendergelijkheidswetgeving te verbeteren. Die juridische missie komt aan bod in artikel 2 van het samenwerkingsprotocol.

In 2021 behandelde de Gezondheidscommissie van het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap een

ontwerpresolutie. Deze had als doelstelling de regering van de Duitstalige Gemeenschap aan te sporen om gratis menstruatieproducten aan te bieden aan personen in armoede en in openbare gebouwen van de Duitstalige Gemeenschap.

In dit kader organiseerde de Commissie een bevraging bij experts over verschillende aspecten. Zo werd er voorgesteld bij de Commissie om het advies te vragen van het Instituut. In mei kwam er een positief antwoord.

1.5. ONDERZOEK EN SENSIBILISERING

Onderzoek seksisme

In 2020 organiseerde het Instituut een uitgebreide enquête over de ervaringen van Belgen met seksisme in verschillende domeinen en hun mening hierover. De enquête werd #YouToo? gedoopt, naar analogie met #MeToo. 4778 mensen – waarvan 1329 gekozen via een aselecte proef door het Rijksregister – beantwoordden de enquête minstens gedeeltelijk.

In 2021 publiceerde het Instituut de resultaten op zijn website.[15] Zowel de methodologie als het conceptuele kader kwamen daarbij aan bod. Verder verschenen ook enkele thematische rapporten over seksuele intimidatie op het werk, straatintimidatie van transgender personen en de genderidentiteit van Belgen. Deze rapporten bevatten aanbevelingen over seksuele intimidatie op het werk en tips om straatintimidatie van transgender personen te voorkomen en aan te pakken.

Het Instituut stelde de studieresultaten voor aan het grote publiek via twee persberichten in juni en november. Daarnaast stelde het ook een actuacijfer op over het aandeel mensen dat na een ervaring met geweld in de publieke ruimte naar de politie gaat.

Onderzoek wraakporno

Het Instituut liet een enquête uitvoeren bij slachtoffers van zogenaamde wraakporno: het ongewenst verspreiden van seksueel getint of naakt beeldmateriaal. De resultaten van de enquête worden verwacht in 2022.

15 https://igvm-iefh.belgium.be/nl/activiteiten/discriminatie/seksisme/enquete_youtoo

2 I GENDERGERELATEERD GEWELD

JANUARI

Uitbreiding van de werking van het Zorgcentrum in het gerechtelijk arrondissement Oost-Vlaanderen.

FEBRUARI

Verspreiding van de 'Meldcode voor het signaleren van **gedwongen huwelijken** voor ambtenaren van de burgerlijke stand'.

APRIL

Start van de **opleidingen** voor magistraten over intrafamiliaal en seksueel geweld.

JUNI

Op 17 juni vindt het **UN-MENAMAIS**-seminarie plaats.

Publicatie van **drie handleidingen** met goede praktijken voor artsen en andere zorgverleners bij de zorgverlening aan slachtoffers van partnergeweld, seksueel geweld en vrouwelijke genitale verminking.

SEPTEMBER

Goedkeuring door de nationale stuurgroep van de Zorgcentra van een **nieuw actieplan** voor de begeleiding van minderjarige slachtoffers in de Zorgcentra.

NOVEMBER

Opening van een Zorgcentrum in Antwerpen en in Charleroi.

Lancering van de vierde prevalentiestudie van **genitale verminking** bij vrouwen in België.

Goedkeuring van het **Nationaal Actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld** (NAP) 2021-2025.

201 maatregelen in het Nationaal Actieplan 2021-2025 (hierna NAP).

Meer dan **1800** magistraten bijgeschoold over intrafamiliaal en seksueel geweld.

170 antwoorden van steden en gemeentes bij de evaluatie van de 'Meldcode voor het signaleren van gedwongen huwelijken voor ambtenaren van de burgerlijke stand'.

55 ontvangers van de handleidingen bij de meldcodes voor het signaleren van partnergeweld, seksueel geweld en vrouwelijke genitale verminking.

4 aanbevelingen geformuleerd.

27 personen gebruikten het mobiel stalkingalarm.

2.1. ONDERZOEK EN KENNISONTWIKKELING

Nationale prevalentiestudie over gendergerelateerd geweld

Aangezien het noodzakelijk is om over actuele prevalentiegegevens te beschikken van gendergerelateerd geweld in België, werd er een werkgroep gevormd met Statbel-vertegenwoordigers, regionale statistische instanties (IWEPS, VSA en BISA) en het Instituut bij het Interfederaal Instituut voor Statistiek (IIS). Deze werkgroep buigt zich over de ontwikkeling van een nieuwe, grote studie in het kader van een project geleid door Eurostat.

Naar aanleiding van het protocol voor cofinanciering dat getekend is door de federale overheid, vertegenwoordigd door het Instituut en de deelstaten in juni 2020, schakelde de werkgroep in januari 2021 het studiebureau Profacts in voor de uitwerking van deze bevraging, met garantie op opvolging gedurende het jaar.

De bevraging zal plaatsvinden bij 7200 Belgen tussen de 18 en 74 jaar oud en dit over hun ervaringen met gendergerelateerd geweld. Het hoofddoel van deze studie is het verzamelen van actuele gegevens over de omvang en de gevolgen van dit soort geweld. De studie zal echter ook helpen om een preventiebeleid en gepaste begeleiding te ontwikkelen. Dit project loopt verder in 2022.

Prevalentiestudie over vrouwelijke genitale verminking in België

Er werden in België reeds drie prevalentiestudies uitgevoerd over vrouwelijke genitale verminking (hierna VGV), nl. in 2010, 2014 en 2018. Door deze prevalentiestudie elke vier jaar te herhalen, beantwoordt België aan de aanbeveling om de problematiek van VGV beter te begrijpen om zo aangepaste acties te kunnen voorzien.

In samenwerking met de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, werd in november 2021 de directrice van GAMS België aangesteld. Haar taak bestaat erin een vierde prevalentiestudie uit te werken en te realiseren bij meisjes en vrouwen die VGV ondergingen of riskeren en die in België wonen. Op deze manier worden de prevalentiegegevens omtrent VGV in België geactualiseerd in functie van het beschikbare jaar in het Rijksregister. De resultaten zullen beschikbaar zijn in juni 2022.

Studie over relaties, stress en agressie in tijden van COVID-19

Op vraag van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit organiseerde de Universiteit Gent (hierna UGent) een nieuwe studie over relaties, stress en agressie in tijden van COVID-19. De verschillende maatregelen die sinds

2020 van kracht zijn om COVID-19 binnen de perken te houden, kunnen een grote impact hebben op het welzijn en de gezinssituatie van personen. Deze studie helpt dit beter in kaart brengen en zorgt voor een betere aanpak van het probleem. De studie gebeurde in het kader van het federale Actieplan ter bestrijding van gender- en intrafamiliaal geweld tijdens de tweede coronagolf. De resultaten en aanbevelingen van deze studie moeten de belanghebbenden aanzetten om een gerichter beleid uit te werken. Ze moeten ook een geschikte ondersteuning kunnen bieden en zorgen voor een betere preventie van intrafamiliaal geweld.

Studie over de registratie bij de politie van dossiers over intimidatie op straat

Het Instituut gaf het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) de opdracht een studie te leiden over de attitudes van politieambtenaren en de praktijken bij de politie wat betreft de registratie van dossiers over intimidatie op straat. Dit onderzoek liep eind 2021 af. De resultaten worden in de loop van 2022 gepubliceerd.

UN-MENAMAIS-studie *(Understanding Mechanisms, Nature, Magnitude and Impact of Sexual Violence in Belgium)*

Het Instituut nam deel aan het begeleidingscomité van de studie 'Een beter begrip van de mechanismes, aard, omvang en impact van seksueel geweld in België' of UN-MENAMAIS, die sinds 2017 wordt uitgevoerd in het kader van het Brain-programma van het federaal wetenschapsbeleid (BELSPO). In het kader van een seminarie op 17 juni 2021 waar de resultaten van de studie werden voorgesteld, organiseerde het Instituut een praatcafé om de aanbevelingen die het onderzoek opleverde verder uit te diepen.

Risicotaxatie en risicomanagement van seksuele delinquenten

In 2021 schreef het Instituut een advies over risicotaxatie en risicomanagement van zedendelinquenten. Risicotaxatie is een instrument om het risico op recidive bij (seksuele) delinquenten in te schatten. Risicomanagement omschrijft de manier waarop verschillende instanties moeten omgaan met de risico's die deze taxatie in kaart brengt. Dit advies gaat uit van een toepassing van deze principes doorheen de volledige gerechtelijke procedure. Risicotaxatie en -management fungeren als instrumenten voor de beoordeling, veroordeling en behandeling van seksuele delinquenten en de bescherming van de maatschappij. Deze principes zijn al ingebed in het huidige hulpverleningslandschap. In de gerechtelijke wereld ontbreken hierover echter uniforme richtlijnen. Het advies bevat daarom tientallen concrete maatregelen met het oog op het garanderen van een kwalitatief risicotaxatiesysteem en een bijhorend risicomanagementsysteem doorheen de gerechtelijke procedure.

2.2. COÖRDINATIE EN ONDERSTEUNING

Nationaal Actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld 2021-2025

Op initiatief van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit vond er op 11 mei een bespreking plaats met de middenveldactoren en dit in het kader van de uitwerking van een nieuw Nationaal Actieplan (NAP) 2021-2025 in de strijd tegen gendergerelateerd geweld. Meer dan 40 deelnemers/-sters uit het Nederlandstalig en Franstalig middenveld waren aanwezig, samen met de staatssecretaris zelf. Aan de hand van een voorlopig document kregen de deelnemers/-sters de grote lijnen van het NAP alvast te zien. Er werd door het Instituut steun verleend voor de organisatie van deze samenkomst en samengewerkt om het voorlopige document op te stellen.

Naar aanleiding van deze samenkomst werd de expertise van het Instituut gevraagd bij federale en interfederale onderhandelingen over het NAP 2021-2025. Deze onderhandelingen leidden tot de aanvaarding van het NAP 2021-2025 door de ministerraad op 26 november 2021, na een presentatie door de staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit.

Dit ambitieuze NAP is gebaseerd op het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld – het zogenaamde Verdrag van Istanbul — en op de aanbevelingen voor België over de uitwerking van dit verdrag. Het omvat 201 maatregelen van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten.

Het Instituut vervult opnieuw een belangrijke coördinerende rol in de monitoring van dit NAP, in samenwerking met de politiek verantwoordelijken en de betrokken federale departementen en deelstaten. Er zal ook bijzondere aandacht geschonken worden aan de medewerking van het middenveld tijdens de monitoring.

Tijdens de controle van de implementatie van het Verdrag van Istanbul in België, spoorde de Groep van deskundigen inzake de bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (GREVIO) de Belgische autoriteiten aan om zich in te spannen om de coördinatie tussen de verschillende departementen, politieke structuren en het middenveld te versterken.

Het Comité van de Partijen bij het Verdrag van Istanbul (COPA) benadrukte bovendien de noodzaak om deze interinstitutionele coördinatie te verbeteren. Om die reden werd er een nieuwe coördinatiestructuur op poten gezet. Deze moet toelaten om het NAP op een efficiëntere manier te coördineren.

Zorgcentra na Seksueel Geweld (ZSG's)

- → 2 nieuwe ZSG's openden hun deuren: in Antwerpen en Charleroi.
- → Meer dan 50 leden van het zorgpersoneel of het ziekenhuispersoneel namen deel aan de ZSG-basisopleiding, georganiseerd door het Instituut.
- → Een 200-tal politieambtenaren werden opgeleid tot 'zedeninspecteur' via een opleiding toegespitst op de zorg voor slachtoffers van seksueel geweld.
- → Meer dan 100 magistraten volgden een vorming over de werking van de ZSG's.
- → De ZSG's ontvingen sinds hun opening in 2017 al bijna 5000 slachtoffers, waarvan 1662 in 2021. Met uitzondering van 2020 (wellicht omwille van de coronacrisis), werd er elk jaar een toename van het aantal slachtoffers vastgesteld.
- → Iets meer dan 60% van de slachtoffers nam contact op met een ZSG binnen de 72 uur na de feiten van seksueel geweld, wat de kans op het vinden van sporen bij het forensisch onderzoek vergroot.
- → 65% van de slachtoffers was het slachtoffer van verkrachting. Dat bewijst dat de ZSG's hun doelpubliek effectief bereiken, namelijk de slachtoffers van seksueel geweld in de acute fase.
- → De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers is 24 jaar, meer dan een derde van de slachtoffers is minderjarig. Dit toont aan dat een nieuw actieplan voor deze slachtoffers noodzakelijk is om hen op de gepaste wijze te begeleiden.
- → Meer dan 60% van de slachtoffers dient of diende klacht in bij het eerste contact met het ZSG.

Samenvatting

De ontwikkeling van de ZSG's, een van de belangrijkste zaken die naar voren kwam in het Verdrag van Istanbul, werd in 2021 op diverse vlakken voortgezet. De ZSG's bieden alle slachtoffers van seksueel geweld in de acute fase gratis medische, forensische, psychologische en politionele bijstand aan op één centrale plek. Als nationaal coördinator van het project is het Instituut verantwoordelijk voor de structurele inbedding en validatie van de ZSG's.

Opening van nieuwe Zorgcentra

De staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit opende in november officieel de deuren van twee nieuwe ZSG's. Het eerste bevindt zich vlak bij het UZA en bedient het volledige gerechtelijke arrondissement van Antwerpen. Het tweede bevindt zich aan het CHU Charleroi, en beperkt zich voorlopig tot de politiezone van Charleroi.

Deze twee ZSG's vullen de drie bestaande ZSG's aan, die in het beginjaar 2017 geopend werden. Het ZSG van Oost-Vlaanderen werkt sinds 1 januari 2021 samen met alle politiezones van het gerechtelijke arrondissement. Wat de ZSG's van Luik en Brussel betreft, zijn de voorbereidingen gestart om hun werking uit te breiden, door samen te werken met de lokale en federale politie en na de nodige infrastructuurwerken.

Het Instituut bereidde daarnaast ook de lancering voor van vijf andere ZSG's (West-Vlaanderen, Leuven, Luxemburg, Namen en Limburg) met de bedoeling deze ten laatste in 2023 te openen, zoals goedgekeurd door de ministerraad in 2020. Het Instituut onderhandelde actief met de primaire partners (ziekenhuizen, politie en parket) en de secundaire partners van deze toekomstige ZSG's om een optimale samenwerking bij de opening te garanderen. De steden en deelstaten werden erbij betrokken, rekening houdend met hun bevoegdheden.

Naast de ondertekende overeenkomsten met de ziekenhuizen en politiezones van de tien ZSG's (toekomstige en bestaande), maakte het Instituut de samenwerking tussen primaire en secundaire partners (dienst slachtofferonthaal bij de justitiehuizen, *SOS Enfants* en de Vertrouwenscentra Kindermishandeling) concreet via samenwerkingsovereenkomsten die door alle partijen werden ondertekend.

Opleiding van het personeel van de Zorgcentra

Vóór de opening van de nieuwe ZSG's is het cruciaal dat het personeel een gepaste opleiding volgt om de slachtoffers op een efficiënte manier op te vangen.

Het gaat dan voornamelijk om het zorgpersoneel van de ZSG's (forensisch verpleegkundigen, psychologen, de ZSG-coördinator/-trice, de arts-medisch verantwoordelijke en het administratief personeel).

Het Instituut organiseerde de opleidingen om een zekere uniformiteit op nationaal niveau te bewaken, met een inhoudelijk programma dat tegemoetkwam aan de feedback van de ZSG's. De nationale stuurgroep van de ZSG's keurde dit initiatief goed tijdens de vergadering in mei. Er vonden al opleidingssessies plaats in juni en oktober voor het (toen) toekomstige personeel van Antwerpen en Charleroi en voor nieuwe medewerkers van de bestaande ZSG's. De volledige opleiding neemt een maand in beslag en is opgedeeld in twee luiken: een gemeenschappelijk deel en specifieke sessies voor de forensisch verpleegkundigen en de psychologen.

Naast deze basisopleiding ontwikkelde het Instituut in het licht van de lancering van de nieuwe ZSG's in Antwerpen en Charleroi ook een coachingsysteem. Concreet betekent dit dat de ervaren personeelsleden van de bestaande ZSG's deelnamen aan de simulaties die voor de nieuwe ZSG's werden georganiseerd. Nadien beantwoordden de bestaande ZSG's vragen van de nieuwe ZSG's om hen te laten leren van hun ervaringen.

Daarnaast werden er opleidingen voorzien voor de zedeninspecteurs van de politiezones die bij dit project betrokken zijn. Het Instituut sloot overeenkomsten met verschillende provinciale politiescholen om dit mogelijk te maken. Zij organiseerden vervolgens deze opleidingen op basis van het erkenningsdossier, goedgekeurd door de Vaste Commissie van de Lokale Politie (VCLP) en de Nationale Politieacademie (ANPA).

Daarnaast werd de samenwerking met het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding (IGO) voortgezet, met als doel het opleiden van magistraten over de werking van de ZSG's.

Financiering van de Zorgcentra

Sinds het begin van het pilootproject tot in 2021, werden de structuren van de ZSG's op ziekenhuisniveau gefinancierd door het budget toegewezen door de staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit. Sinds 2021 wordt de financiering van de ZSG's eveneens opgenomen in de wet met betrekking tot het Zorgpersoneelfonds. Op die manier financiert de FOD Volksgezondheid op een structurele manier de kosten van het zorgpersoneel terwijl de andere begrotingsposten voor de rekening van het Instituut blijven.

Deze financiële ontwikkeling maakt duidelijk dat een dagelijkse samenwerking tussen het Instituut en de FOD Volksgezondheid noodzakelijk is, in het bijzonder voor de verwezenlijking van het auditverslag en de eventuele aanpassingen van forfaitaire kosten.

Evolutie van het ZSG-model

Editie 2021

Het ZSG-model bestaat uit verschillende documenten die als leidraad dienen bij de hulpverlening aan slachtoffers van seksueel geweld in de ZSG's. Een eerste versie werd opgesteld aan het begin van het pilootproject, na een samenwerking tussen het Instituut, UGent – *International Centre for Reproductive Health* (UGent-ICRH) en tal van experts. Toch is het nodig dat dit model 'levend' blijft en voortdurend blijft evolueren, in functie van de vooruitgang op wetenschappelijk vlak en op basis van feedback van het terrein.

Daarom paste het Instituut de verschillende documenten van het ZSG-model aan, in de vorm van een 'Editie 2021'.

Uniek model voor zorg aan minderjarige slachtoffers in de Zorgcentra

Het Instituut heeft een inhoudelijke diepgaande studie uitgevoerd over het handelingsplan voor minderjarige slachtoffers van seksueel geweld die in de ZSG's worden opgevangen. Daartoe werd in 2020 een werkgroep opgericht. Alle experten die op de één of andere wijze betrokken zijn bij de zorg aan minderjarigen kregen zo een platform om hun meningen en advies te delen. Denk dan aan de Nationale Raad van de Orde der Artsen, het Openbaar Ministerie en het jeugdparket, de *Service d'Aide à la Jeunesse, SOS Enfants*, het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, de federale politie enz. Het diensthoofd van de Dienst voor Strafrechtelijk beleid van de FOD Justitie en verantwoordelijke voor de uitvoering van het Verdrag van Lanzarote in België, deelde ook haar waardevolle inzichten. Met de hulp van deze werkgroep kwam er een nieuw handelingsplan voor minderjarige slachtoffers in de ZSG's. In deze versie worden de verschillende wetgevingen volledig nageleefd, en wordt er meer aandacht besteed aan de specifieke noden bij minderjarige slachtoffers. Dan gaat het onder meer over de nood aan bescherming. Ook garandeert dit handelingsplan een unieke samenwerking met de bestaande hulpverleningsdiensten. Het plan is in september goedgekeurd door de nationale stuurgroep van de ZSG's.

Juridische validatie van het ZSG-model

In 2021 werd van start gegaan met het proces van de juridische validatie van het ZSG-model. Een daartoe aangesteld advocatenkantoor analyseerde alle documenten van het model in het licht van de wetgeving die verband houdt met de zorg die door de ZSG's wordt geboden. Het begeleidingscomité voor de juridische validatie van het ZSG-model – bestaande uit een vertegenwoordiger van de Hoge Gezondheidsraad, van de Nationale Raad van de Orde der Artsen, van de Federale Raad voor Ziekenhuisvoorzieningen, van het parket-generaal, van de federale en lokale politie, van de FOD Justitie en de FOD Volksgezondheid en andere juridische experts – onderzocht vervolgens deze analyse. Op termijn is het de bedoeling om een nieuwe wetgeving voor te stellen ter omkadering van de ZSG's.

Onderzoek naar expertise in psychotraumatologie

Op vraag van het Instituut organiseerde de Vlaamse Vereniging van Klinisch Psychologen (VVKP) een onderzoek naar expertise in psychotraumatologie. Dit gebeurde hoofdzakelijk om een profiel op te kunnen stellen van de competenties voor klinisch psychologen met expertise in psychotrauma in België. Daarnaast was het ook de bedoeling om academici, onderwijzend personeel en programmadirecteurs/-trices bewust te maken van het belang van specifieke vormingsmogelijkheden over trauma, de gevolgen van trauma en traumabehandeling. Bovendien zou dit project tot een kwaliteitslabel moeten leiden in het Vlaams Register van Klinisch Psychologen. Zo zou het makkelijker zijn om in dit register erkende, klinische psychologen te vinden die aan alle wettelijke eisen voldoen. Op die manier krijgen de slachtoffers die de ZSG's benaderen de garantie dat ze worden doorverwezen naar een opgeleide professional en een expert in de materie.

Communicatie

Op vraag van het Instituut werd er een animatiefilmpje ontwikkeld om de ZSG's en hun werking kort voor te stellen.

De staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit startte in samenwerking met het Instituut ook de voorbereidingen op van een nationale campagne over de ZSG's. Deze campagne zal verspreid worden wanneer de tien ZSG's op brede schaal actief zijn in hun gerechtelijke arrondissementen. Intussen zullen dezelfde partners ook informatiecampagnes ontwikkelen op lokaal niveau.

2.3. NETWERK EN SAMENWERKINGEN

Mobiel stalkingalarm

In 2019 startte in Gent een pilootproject, gecoördineerd door het Instituut als *equality body*, over de mogelijke implementatie van de ministeriële omzendbrief van 29 mei 2019 over het mobiel stalkingalarm. Het pilootproject ging na hoe het mobiel stalkingalarm op politioneel vlak kon functioneren en of een koppeling met een multidisciplinair overlegsysteem mogelijk was.

Een technische werkgroep volgde daarnaast ook de technische werking van dit mobiel stalkingalarm nauwgezet op. Doel van dit project is natuurlijk om het in de toekomst nationaal uit te rollen.

In 2021 zat het pilootproject erop. Een evaluatie van het Instituut leverde drie conclusies op:

1. Het mobiel stalkingalarm is op politioneel niveau zowel technisch als operationeel werkzaam en dit op alle niveaus en op nationaal grondgebied.
2. Het mobiel stalkingalarm biedt een meerwaarde voor slachtoffers van stalking wat veiligheid en preventie van levensbedreigende situaties betreft.
3. Er is nood aan een efficiënte en snelle procedure om de urgente veiligheid van slachtoffers te garanderen, naar analogie met de COL 15/2020. Een koppeling met de hulpverlening voor het slachtoffer, kinderen en de dader blijft evenwel nodig. Daarom is een koppeling met een multidisciplinair overlegsysteem aangewezen in complexe situaties van stalking.

Het Instituut formuleerde op basis van deze conclusies een advies en stelde een nieuwe procedure voor, gekoppeld aan de werking van de COL 15/2020 en COL 4/2006. De nieuwe procedure ziet er als volgt uit:

→ De rol van het multidisciplinaire overlegsysteem wordt achterwege gelaten in de fase van toekenning van een mobiel stalkingalarm.

- → De dossierbeheerder van de politiezone in kwestie stelt een risico-evaluatieformulier op (volgens COL 15/2020).
- → De dossierbeheerder overlegt met de parketmagistraat over de al dan niet toekenning van een stalkingalarm.
- → Na negen maanden volgt er een nieuwe risico-evaluatie door de dossierbeheerder van de politiezone die de parketmagistraat adviseert om het stalkingalarm te behouden of af te koppelen. Het parket neemt de finale beslissing.
- → Binnen de modaliteiten van COL 4/2006 kan de toekenning van een stalkingalarm door het parket gekoppeld worden aan de hulpverlening voor slachtoffers, daders en eventuele kinderen.
- → Via aanpassingen van de lokale protocollen COL 4/2018 is een koppeling aan een multidisciplinair overlegsysteem mogelijk.

Om deze procedure te organiseren zijn er inhoudelijke wijzigingen van de ministeriële omzendbrief van 29 mei 2019 nodig. Deze moet dan namelijk omgevormd worden tot een gemeenschappelijke omzendbrief Justitie, Binnenlandse Zaken en College van procureurs-generaal. Het Instituut schreef alvast een ontwerp van dergelijke nieuwe gemeenschappelijke omzendbrief.

Op niveau van de procureur-generaal werd een ressortelijke omzendbrief getekend voor Oost- en West-Vlaanderen. Deze omzendbrief voert wijzigingen door aan de toepassing van de bestaande gemeenschappelijke omzendbrief van 29 mei 2019. Hierin worden alle aanbevelingen van het advies van het Instituut geïmplementeerd. De omzendbrief biedt zo een wettelijke basis voor de uitrol van het mobiel stalkingalarm in Oost- en West-Vlaanderen. Er gaat zo een nieuwe fase van start in het pilootproject van het mobiel stalkingalarm. Op basis van deze nieuwe pilootfase wordt het mobiel stalkingalarm in 2023 (gefaseerd) nationaal uitgerold.

In het kader van het uitgerolde pilootproject werden nieuwe alarmknoppen aangekocht. Ook kreeg de software een update om enkele technische onregelmatigheden op te lossen. Na een uitgebreide testfase wordt het mobiel stalkingalarm in maart 2022 uitgerold in Oost- en West-Vlaanderen.

De referentieambtenaren intrafamiliaal geweld van Oost-Vlaanderen volgden alvast een online uiteenzetting van de lokale politie Gent. Ook de West-Vlaamse referentieambtenaren krijgen nog een dergelijke opleiding.

Opleiding over seksueel en intrafamiliaal geweld voor magistraten

De wet van 31 juli 2020 over diverse dringende bepalingen inzake justitie verplicht magistraten (met uitzondering van magistraten van het Hof van Cassatie en ondernemingsrechtbanken) om een basisopleiding of een grondige opleiding te volgen over seksueel en intrafamiliaal geweld. Deze vormingen bieden een theoretisch en praktisch houvast én analytische hulpmiddelen zodat de deelnemers situaties van seksueel en intrafamiliaal geweld beter kunnen begrijpen.

De introductiemodule werd gegeven samen met het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding, verantwoordelijk voor de organisatie van deze opleidingen. Het was de gelegenheid om de cruciale elementen voor te stellen die helpen om het doel en de doelstellingen van het Verdrag van Istanbul te begrijpen. Maar ook om de aanbevelingen voor de juridische sector voor te stellen en de noodzaak om rekening te houden met gender op juridisch vlak.

Bovendien kregen de deelnemers de belangrijkste statistieken te zien wat betreft seksueel en intrafamiliaal geweld en de behandeling ervan. Het Instituut was betrokken bij vijf Franstalige en vijf Nederlandstalige sessies voor meer dan 1800 magistraten in april, mei en juni 2021.

Advies over het ontwerp van het nieuw Strafwetboek 2

Eind 2021 startte het Instituut met de voorbereiding van een advies over het ontwerp van het nieuw Strafwetboek 2. Als algemene, voorafgaande opmerking noteerde het alvast dat

er bijzondere aandacht moet gaan naar kinderen die blootgesteld worden aan intrafamiliaal geweld.

Het Instituut motiveert de toevoeging van een strafverzwarende omstandigheid op basis van de kwetsbaarheid en de impact van de blootstelling aan geweld op kinderen.

Meldcode over de link tussen dierenmishandeling en intrafamiliaal geweld

Begin 2021 werd er op Vlaams niveau een werkgroep opgericht die zich toelegt op de link tussen dierenmishandeling en intrafamiliaal geweld. Het Instituut maakt deel uit van deze werkgroep, samen met andere professionals inzake intrafamiliaal geweld en dierenwelzijn. Deze werkgroep werkt verschillende acties uit over dit onderwerp. Zo wordt er een meldcode voor dierenmishandeling opgesteld en een advieskaart voor dierenartsen bij vermoedens van intrafamiliaal geweld.

Deelname aan projecten van de Commissie met betrekking tot het Migratiewetboek

De Commissie 'Migratiewetboek' organiseerde in 2021 een bevraging om een eerste beeld te krijgen van de nodige aanpassingen om de rechtszekerheid, de coherentie en de leesbaarheid van de wetgeving over verblijf en opvang te verbeteren. De voorzitters van deze commissie vroegen hierbij ook de mening van de federale instellingen, waaronder het Instituut. De commissie ontving zo enkele werkpunten. Vervolgens werd het Instituut op 12 juli 2021 uitgenodigd op een hoorzitting van de Commissie 'Migratiewetboek' in het kader van de werkzaamheden over de hervorming van de wet. Hierbij stelde het Instituut de meest cruciale elementen voor, waarna een gesprek met de commissie volgde. Deze hoorzitting maakte het mogelijk om het belang van de genderdimensie in het asiel- en migratiebeleid te benadrukken, en dan in het bijzonder gendergerelateerd geweld.

Nota voor de lokale politie inzake de niet-consensuele verspreiding van intieme beelden

Het Instituut stelde met de hulp van de bevoegde dienst van de federale politie en met steun van de Vaste Commissie van de Lokale Politie (VCLP) een nota op voor de lokale politie over de niet-consensuele verspreiding van intieme beelden. Deze nota staat kort stil bij het basisfenomeen zelf, bij alle mogelijke strafverzwaringen en de codering. Daarna wijst de nota ook op het bestaan van de bevoegde dienst van de federale politie, op wat zij doen en welke bewijzen de lokale politie best zelf al probeert te verzamelen.

Nota inzake een digitale tool voor een eerstelijnsrisico-evaluatie bij partnergeweld

Begin dit jaar trad de omzendbrief COL 15/2020 in werking, die richtlijnen omvat voor de politiediensten en parketten over het gebruik van een tool voor de eerstelijnsrisico-evaluatie bij zaken van partnergeweld. De tool bestaat uit een papieren checklist met beschermings- en risicofactoren, die de politie afvinkt na verhoor. Deze checklist geeft een eerste risico-indicatie van het gevaar voor het slachtoffer.

De politiezone Schoten ontwikkelde in samenspraak met het parket van Antwerpen een digitale versie van deze tool. Het Instituut besprak met de politiezone de concrete werking en meerwaarde van de digitale tool en goot deze aanbevelingen in een nota die vervolgens overgemaakt werd aan het kabinet van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit, het kabinet Justitie en het kabinet Binnenlandse Zaken.

Nota inzake het gebruik van virtual reality-technologie bij de behandeling van daders van intrafamiliaal geweld

Het Instituut schreef begin oktober een nota gericht aan de betrokken kabinetten over het gebruik van *virtual reality*-technologie bij de behandeling van daders van intrafamiliaal geweld. Dit gebeurde op basis van de raadpleging van diverse technologische toepassingen in buitenlandse studies en enkele Belgische experts op het vlak van daderbehandeling (o.a. van de asbl Praxis, vzw Touché en Sabrina Reggers, coördinator van het *Family Justice Center* Limburg).

Er werd hen gevraagd naar een mogelijke toepassing van de technologie in België, en naar mogelijke opportuniteiten en valkuilen. Het Instituut formuleerde vervolgens, gezien zijn expertise wat betreft intrafamiliaal geweld, enkele aanbevelingen waarmee rekening gehouden moet worden bij een eventuele toepassing in België.

Nota inzake het Spaanse 'VioGén'-systeem

Het Instituut schreef begin november een nota gericht aan de betrokken kabinetten over het Spaanse 'VioGén'-systeem (*El Sistema de Seguimiento Integral en los Casos de Violencia de Género*). Dat is een digitaal, integraal monitoringssysteem voor toezicht op en bescherming van slachtoffers van gendergerelateerd geweld en hun kinderen. Na het raadplegen van verschillende Spaanse overheidsdocumenten, gaf het Instituut toelichting over de werking en doelstellingen van dit systeem. Ook maakte het een beknopte vergelijking met bestaande, Belgische instrumenten. Tot slot lijstte het Instituut enkele aandachtspunten op bij een eventuele toepassing ervan in België.

Advies met betrekking tot de online aangifte van seksueel geweld

Eind 2021 nodigde de Directie van de politionele informatie en de ICT-middelen van de federale politie het Instituut uit om advies te geven over de mogelijkheden van een online aangifte van seksueel geweld. Het Instituut is geen voorstander van een online aangifte van (acuut) seksueel geweld. De voorwaarden gekoppeld aan de online aangifte via *Police-on-web*, zijn namelijk ontoereikend voor sommige zaken van aanranding of verkrachting. Wel ziet het Instituut mogelijkheden in de online melding van bijvoorbeeld seksuele intimidatie.

De online aangifte verlaagt in dat geval mogelijk de drempel om naar de politie te stappen. Daarnaast voldoet een feit van seksuele intimidatie (meestal) aan de voorwaarden van *Police-on-web*, in die zin dat het om een niet-urgent misdrijf gaat, vaak met een onbekende dader, zonder gewonden …

Belangrijke voorwaarden hierbij zijn dat:

1. het duidelijk moet zijn voor het slachtoffer dat het gaat om een melding in plaats van een aangifte en wat het verschil is in gevolgen tussen de beide;
2. het online melden een bestuurlijke aanpak door de politie mogelijk maakt;
3. de mogelijkheid bestaat om anoniem te melden;
4. een directe doorverwijzing naar hulpverlening mogelijk is;
5. het onthaalpersoneel van de politie wordt opgeleid;
6. het slachtoffer informatie krijgt over mogelijke motieven van haat, gekoppeld aan de intimidatie.

Advies met betrekking tot het voorontwerp seksueel strafrecht voor de commissie voor Justitie

Het Instituut werd op 19 oktober 2021 uitgenodigd om deel te nemen aan de hoorzitting van de commissie voor Justitie. Deze hoorzitting kadert binnen de bespreking van het wetsontwerp dat wijzigingen aan het Strafwetboek aanbrengt wat betreft het seksueel strafrecht. Het Instituut werkte hierover een advies uit voor het voorontwerp. Adjunct-directeur Liesbet Stevens lichtte dit advies toe in de commissie Justitie.

Advies over het uitsluiten van de verplichte bemiddeling in geval van intrafamiliaal geweld

Als lid van het Expertisenetwerk (REN) 'Criminaliteit tegen personen', kreeg het Instituut de vraag om een advies op te stellen over het wetsvoorstel om artikel 1734 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen om de verplichte bemiddeling uit te sluiten bij intrafamiliaal geweld (DOC 55K1742001) en het amendement (DOC 55K1742002). Het Instituut heeft ernstige bezwaren over het wetsvoorstel en het principe om bemiddeling als alternatieve procedure voor geschillenregeling steevast te verbieden bij zaken van intrafamiliaal geweld. Bemiddeling kan volgens het Instituut ingezet worden in zaken van intrafamiliaal geweld indien er aan een belangrijke voorwaarde voldaan is: het garanderen van de veiligheid, rechten en behoeften van slachtoffers en eventuele kinderen. Er moet dus eerst en vooral een screening van de geweldsituatie, risicotaxatie en risicomanagement gebeuren van de casus. Daarnaast is een vrij en geïnformeerd akkoord van beide partijen noodzakelijk. Bovendien is expertise en opleiding van de betrokken professionals over partnergeweld opportuun.

Er werd ook in andere gevallen een beroep gedaan op het Expertisenetwerk (REN) 'Criminaliteit tegen personen'. Een eerste maal betrof het wetsvoorstel om het Wetboek van Strafvordering aan te passen met een DNA-analyse. De tweede maal betrof het een voorontwerp van een wetswijziging van het Strafwetboek met betrekking tot seksueel strafrecht. En tot slot had een laatste verzoek te maken met het wetsvoorstel van 4 februari 2021 om incest als dusdanig als strafbaar feit in het Strafwetboek op te nemen. Als lid van het REN maakte het Instituut zijn standpunten duidelijk aan de andere leden, waaronder een advies over het seksueel strafrecht en het wetsontwerp om het Wetboek van Strafvordering aan te passen wat betreft DNA-tests bij seksueel geweld.

2.4. SENSIBILISERING EN KENNISVERSPREIDING

Handleidingen voor het zorgpersoneel bij de meldcodes partnergeweld, seksueel geweld en vrouwelijke genitale verminking

Artsen en zorgverleners zijn vaak het eerste aanspreekpunt voor slachtoffers van partnergeweld, seksueel geweld en/of vrouwelijke genitale verminking. Ze kunnen ook signalen opvangen die vermoedens opwekken van een mogelijke geweldsituatie. Daardoor moeten artsen soms moeilijke keuzes maken zonder het vertrouwen van de patiënt of de beroepsdeontologie uit het oog te verliezen.

De handelingsverlegenheid bij artsen is daarom soms groot.

Om artsen bij deze keuze te begeleiden werkten het Instituut, de Orde der artsen en professor Tom Goffin van de Universiteit Gent, drie handleidingen uit. Deze handleidingen zijn praktijkgericht en bieden een ruimer en begeleidend kader bij de Meldcodes partnergeweld, seksueel geweld en

vrouwelijke genitale verminking. De handleidingen trachten een antwoord te bieden op verschillende vragen die artsen zich mogelijk stellen bij de zorgverlening aan slachtoffers van geweld en ondersteunen hen in deze taak.

Het uitwerken van deze handleidingen kadert in het federale Actieplan ter bestrijding van gender- en intrafamiliaal geweld tijdens de tweede corona-golf, gelanceerd door de staatsecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit.

In de zomer van 2021 ontving een ruime groep van artsen en zorgverleners de handleidingen. Denk dan aan verpleegkundigen, tandartsen, psychologen, ergotherapeuten, geriaters enz. Zowel Nederlandstalige als Franstalige beroepsverenigingen werden gecontacteerd. In 2022 voorziet het Instituut een verspreiding van de handleidingen naar de Duitstalige beroepsverenigingen.

Evaluatie van de Meldcode voor het signaleren van gedwongen huwelijken voor ambtenaren van de burgerlijke stand

Begin 2021 verspreidde het Instituut een 'Meldcode voor het signaleren van gedwongen huwelijken voor ambtenaren van de burgerlijke stand'. Deze ambtenaren spelen als actor op het terrein namelijk een belangrijke rol spelen in het signaleren en voorkomen van gedwongen huwelijken. In oktober 2021 startte het Instituut met een evaluatie inzake het gebruik van deze meldcode door de ambtenaren van burgerlijke stand, om hierover aanbevelingen te formuleren die zullen worden voorgelegd aan de staatssecretaris bevoegd voor Gendergelijkheid en andere betrokken ministers. Alle gemeenten in België werden uitgenodigd om een korte vragenlijst in te vullen. Deze werd door een 100-tal gemeenten succesvol ingevuld. Daarnaast is ook een nieuwe verspreiding van de meldcodes voorzien aan de schepenen van Burgerlijke Stand en Gelijke Kansen.

3 I GENDERGELIJKHEID EN WERK

JANUARI

Aanbevelingen voor een eventuele wijziging van de **Loonkloofwet** aan de Adviescommissie Gelijke Kansen van de Senaat.

MAART

Voorstelling van het verslag over de **loonkloof** in samenwerking met de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, Statbel, de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid en het Federaal Planbureau.

APRIL

Organisatie van een webinar met getuigenissen van bedrijven om het **evenwicht tussen werk en privéleven** van werkneemsters/werknemers te bevorderen.

SEPTEMBER

Deelname aan een **Werkgelegenheidsconferentie** met als thema 'De volledige loopbaan moet werkbaar zijn om harmonieus te eindigen' en voorzitterschap van een werkgroep 'Het einde van de loopbaan en gender'.

DECEMBER

Update van de statistieken over de loonkloof.

44 personen meldden mogelijke discriminatie in vacatures of advertenties en evenveel personen meldden discriminatie tijdens een selectieprocedure.

99 meldingen gingen over welzijn op het werk.

72 bedrijven/personen namen deel aan de webinar van het netwerk 'Gendervriendelijk ondernemen'.

Het jaarloon van vrouwen lag **22,7%** lager dan dat van mannen; na een correctie voor de arbeidsduur valt dit percentage terug op **9,1%**. Dit is een lichte daling ten opzichte van vorig jaar.

3.1. BELEIDSANALYSE EN -OPVOLGING

Op 18 januari 2021 stelde het Instituut zijn aanbevelingen voor wat betreft een eventuele wijziging van de Loonkloofwet aan de Adviescommissie Gelijke Kansen van de Senaat.

Ook voorzag het Instituut een geschreven advies over het wetsvoorstel om de herstelwet te wijzigen in verband met het recht op ouderschapsverlof.

In mei 2021 presenteerde het Instituut zijn onderzoek 'Vrouwen en mannen binnen de federale administratie' op een rondetafelbespreking georganiseerd op initiatief van de vice-eersteminister en de minister van Ambtenarenzaken.

Bovendien nam het Instituut ook deel aan een Werkgelegenheidsconferentie in september 2021 op initiatief van de minister van Economie en Werk. Deze eerste editie bracht sociale partners, experts en organisaties samen onder het thema 'De volledige loopbaan moet werkbaar zijn om harmonieus te eindigen'. Het Instituut zat ook een werkgroep voor over 'Het einde van de loopbaan en gender' en gaf een stand van zaken tijdens de afsluitende sessie van de conferentie.

3.2. ONDERZOEK, SENSIBILISERING EN VORMING

Europees project Parents@Work

Het Instituut coördineerde het project *'Parents@Work'*, dat werd gecofinancierd door de Europese Commissie in het kader van het *Rights, Equality and Citizenship Programme* (Call REC-AG-2018 nr. 831 612).

Dit project wil het (on)evenwicht tussen werk en gezin onder de aandacht brengen. Het heeft als doel de bescherming te verbeteren en de discriminatie tegen te gaan van zwangere werkneemsters, moeders en vaders op de werkvloer. Om dit doel te bereiken steunt het project op drie grote pijlers: de uitwisseling en verspreiding van goede praktijken die het evenwicht tussen werk en gezin bevorderen, het informeren van werkgevers en werkneemsters/werknemers over hun rechten en plichten en het informeren en opleiden van arbeidsinspecteurs over de wettelijke bescherming van ouders op de werkvloer.

Het project duurde twee jaar, het startte op 1 september 2019 en liep tot 31 augustus 2021. Het Instituut werkte voor dit project samen met drie buitenlandse partners, namelijk de *equality bodies* van Bulgarije, Estland en Portugal.

In 2021 gaf het Instituut in het kader van het project een gespecialiseerde opleiding aan arbeidsinspecteurs over de bestaande wet- en regelgeving ter bescherming van zwangere werkneemsters en ouders op de werkvloer. Het Instituut publiceerde over dit thema ook een handleiding voor arbeidsinspecteurs.

Voor werkgevers werd in 2021 een nationale conferentie georganiseerd. Aan de hand van getuigenissen van collega's maakten zij kennis met de goede praktijken die werden verzameld in bedrijven voor een beter evenwicht tussen werk en privéleven. Daarnaast werd de *toolkit* voorgesteld die in het kader van dit project werd ontwikkeld, onder meer bestaande uit een *e-learning* en checklists voor werkgevers. Het Instituut stuurde een persbericht uit over deze conferentie en publiceerde de goede praktijken en de *toolkit* ook online waar dit materiaal gratis ter beschikking staat van het publiek (https://igvm-iefh-action.be/).

Om burgers beter te informeren over de rol van het Instituut en de arbeidsinspectie in geval van discriminatie, publiceerde het Instituut een informatiefolder. Deze folder legt de rechten van zwangere werkneemsters en werkende ouders uit en moedigt hen aan melding te doen in geval van discriminatie.

Het Instituut organiseerde met de projectpartners een laatste *mutual-learning*-sessie om lessen te trekken voor de toekomst over het engageren van werkgevers en het verzamelen van goede praktijken. Om andere *equality bodies* te inspireren werd een tweedelige gids gepubliceerd. Enerzijds bevat de gids ervaringen en aanbevelingen over het verzamelen van goede praktijken in bedrijven en anderzijds een overzicht van de goede praktijken uit de verschillende landen van dit project.

Project Gender en Werk

In het kader van het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht (PHV), coördineert het Instituut in opdracht van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit, het project 'Gender en werk'.

Dit project wil de gendergelijkheid op de arbeidsmarkt bevorderen en de negatieve effecten van de COVID-19-crisis hierop tegengaan. Het heeft als specifieke doelstelling om extra aandacht te besteden aan de inclusie van vrouwen in kwetsbare situaties op de Belgische arbeidsmarkt. Om dit te bereiken zal onder dit project enerzijds onderzoek gevoerd worden naar de gender(on)gelijkheid op de Belgische arbeidsmarkt in (post-)COVID-19-tijden, en anderzijds een projectoproep gelanceerd worden met het oog op het bevorderen van de specifieke doelstelling.

Het project duurt vier jaar: het ging van start op 1 november 2021 en loopt tot 31 oktober 2025.

Loonkloofrapport

In 2021 bracht het Instituut een vierjaarlijks uitgebreid loonkloofrapport uit, in samenwerking met de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, Statbel en de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ). Het rapport bevatte de volledige dataset gebaseerd op het datajaar 2018, uitgebreide methodologische toelichtingen en beleidsaanbevelingen. Eind 2021 bracht het Instituut eveneens een cijferupdate uit op basis van de RSZ-gegevens voor 2019.

Pensioenindicatoren

Het Instituut formuleerde een aanbeveling in verband met de realisatie van gendergelijkheid na de pensioenleeftijd. Het Instituut is van oordeel dat genderongelijkheid in sociale-zekerheidsuitkeringen in geen geval een gevolg mag zijn van het gevoerde beleid. In die zin is een degelijke en consequente genderanalyse – gevoed door betrouwbare statistieken – essentieel voor de volledige pensioenhervorming. Ook een fundamenteel engagement van de regering en het parlement zijn hierbij van tel.

Onderzoek over geboorteverlof

In het kader van het onderzoek naar de opname van geboorteverlof door vaders, meemoeders en meeouders, werd in 2021 een begeleidingscomité samengesteld met vertegenwoordigers van de sociale partners, middenveldorganisaties en de academische wereld. De onderzoeksopzet en de vragenlijst werden grondig besproken. Er werd eveneens een steekproefaanvraag ingediend bij het Rijksregister.

4 I GENDER MAINSTREAMING

JANUARI

Nota over de toepassing van **gender mainstreaming** aan de ministerraad.

MAART

Opleiding voor de leden van de **Interdepartementale coördinatiegroep** (ICG).

Raadpleging van het **maatschappelijk middenveld** in het kader van de uitwerking van het Federaal Plan Gender mainstreaming.

APRIL

Verspreiding van **thematische fiches** bij de ministeriële kabinetten.

Evaluatie van de impact op gender van het **Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht** (NPHV).

JUNI

Goedkeuring van het **Federaal Plan Gender mainstreaming** (2020-2024).

JULI - DECEMBER

Opleidingen over gender mainstreaming aan de **ministeriële kabinetten**.

SEPTEMBER

Nota over de integratie van de genderdimensie in het **Herstart- en Transitieplan** (HTP).

OKTOBER

Lancering van de procedure voor de halfjaarlijkse rapportering van het **Federaal Plan Gender mainstreaming**.

23 beleidsverklaringen geanalyseerd vanuit genderperspectief.

28 thematische fiches opgesteld in het kader van de ondersteuning voor de opmaak van het Federaal Plan Gender mainstreaming.

188 engagementen in het kader van het Federaal Plan Gender mainstreaming.

10 ministeriële kabinetten en **143** personen opgeleid over gender mainstreaming.

SAMENVATTING

In 2021 begeleidde het Instituut het proces dat de goedkeuring van het Federaal Plan Gender mainstreaming 2020-2024 door de regering tot gevolg had. Ook organiseerde het Instituut verschillende opleidingen om leden van de ministeriële kabinetten te sensibiliseren over de integratie van genderdimensie in het overheidsbeleid.

In 2021 analyseerde het Instituut daarenboven het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht (PHV) en het Herstart- en Transitieplan (HTP) vanuit een genderperspectief.

4.1. COÖRDINATIE EN ONDERSTEUNING

De Wet Gender mainstreaming van 12 januari 2007[16] en het koninklijk besluit van 26 januari 2010[17] vereisten de oprichting van een Interdepartementale coördinatiegroep (ICG), bestaande uit verschillende leden van ministeriële kabinetten en federale ambtenaren van niveau A. Een directielid van het Instituut zit deze groep voor en het Instituut staat in voor het secretariaat.

De taken van de Interdepartementale coördinatiegroep omvatten:

- een federaal plan opstellen om de genderdimensie te integreren in alle federale beleidslijnen, teneinde eventuele ongelijkheden tussen vrouwen en mannen te voorkomen of te corrigeren;
- het opstellen en coördineren van het tussentijds verslag en het verslag op het einde van de legislatuur, voorzien in de Wet Gender mainstreaming van 12 januari 2007;
- het opstellen van een halfjaarlijks opvolgingsverslag over de uitvoering van het federaal plan, dat wordt toegezonden aan het lid van de regering dat bevoegd is voor Gelijke Kansen.

Het regeerakkoord van 30 september 2020 vermeldt: "De overheid zal een actieve genderpolitiek voeren en een voluntaristisch genderbeleid dat structurele en historische onevenwichten aanpakt. De monitoring hiervan wordt versterkt. Gendergelijkheid is een fundamentele waarde waar de regering inzake binnenlands beleid actief toe bijdraagt en die ze op internationale fora maximaal uitdraagt."

De nota aan de ministerraad van 22 januari 2021

Op 22 januari 2021 legde de staatssecretaris voor Gendergelijkheid een nota over de uitvoering van gender mainstreaming voor aan de ministerraad.

In het kader van deze nota nam de ministerraad de volgende beslissingen:

- De regeringsleden houden daadwerkelijk rekening met de genderdimensie bij het formuleren en uitvoeren van hun beleid en betrekken de staatssecretaris voor Gendergelijkheid optimaal als centraal coördinatie- en opvolgingspunt.
- Elk regeringslid duidt één persoon van zijn of haar beleidscel aan om hem/haar te vertegenwoordigen in de Interdepartementale coördinatiegroep (ICG).
- De coördinatoren/-trices gender mainstreaming krijgen een opleiding rond gender mainstreaming.
- De ministerraad neemt een Federaal Plan Gender mainstreaming aan dat binnen de ICG, met medewerking van het maatschappelijk middenveld, wordt ontwikkeld.
- De federale administraties zetten stappen bij de uitvoering van de bepalingen van de wet die hen aangaan.
- Er wordt bijzondere aandacht besteed aan de uitvoering van de regelgevingsimpactanalyse (RIA).
- De staatssecretaris voor Gendergelijkheid wordt uitgenodigd om deel te nemen aan het overleg in de ministerraad over de beleidslijnen die in het Federaal Plan Gender mainstreaming worden vermeld.

16 De wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen, *BS*, 13 februari 2007.

17 Koninklijk besluit tot vastlegging van de samenstelling, de opdrachten en de werkingsregels van een interdepartementale coördinatiegroep alsook van het niveau van minimale kwalificaties van zijn leden in uitvoering van artikel 8 van de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen, *BS*, 8 februari 2010.

→ De staatssecretaris voor Gendergelijkheid en haar diensten worden belast met de uitvoering van deze nota en van de Wet Gender mainstreaming van 12 januari 2007. De staatssecretaris zal regelmatig verslag uitbrengen aan de ministerraad over de voortgang van het dossier, met name via de halfjaarlijkse opvolgingsverslagen en de verslagen aan het Parlement waarin de wet voorziet.

De opstelling, aanneming en monitoring van het Federaal Plan Gender mainstreaming

De opstelling van thematische fiches

In het kader van zijn rol bij de begeleiding en ondersteuning van de uitvoering van gender mainstreaming op Belgisch federaal niveau heeft het Instituut fiches opgesteld voor de verschillende bevoegdheden die door de leden van de regering worden uitgeoefend.

Deze fiches, die werden opgesteld na een screening van alle beleidsverklaringen van de leden van de regering, bestaan uit vier delen:

→ Een korte inleiding;

→ Het aanhalen van enkele cijfers die de verschillen tussen mannen en vrouwen illustreren in het bevoegdheidsdomein van het regeringslid of in de domeinen die ermee verband houden;

→ De beleidslijnen waarrond uitdagingen aangaande de gelijkheid van mannen en vrouwen bestaan en die dus in het Federaal Plan Gender mainstreaming zouden kunnen worden opgenomen als prioritaire beleidslijnen waarin de genderdimensie moet worden geïntegreerd;

→ De beleidslijnen die a priori als gunstig voor de gelijkheid van mannen en vrouwen kunnen worden beschouwd en die niet in het Federaal Plan Gender mainstreaming moeten worden opgenomen als beleidslijnen waarin de genderdimensie moet geïntegreerd worden.

In totaal stelde het Instituut 28 thematische fiches op.

Raadpleging van het maatschappelijk middenveld

Op 24 maart 2021 organiseerde de staatssecretaris voor Gendergelijkheid een brede raadpleging van het maatschappelijk middenveld in het kader van een virtueel participatief forum. Een dertigtal vrouwenverenigingen nam deel aan dit evenement om te debatteren over en aan te geven bij welke engagementen van de regering volgens hen in het bijzonder rekening moet worden gehouden met de genderdimensie.

Concreet werden de verschillende bevoegdheden die op federaal niveau worden uitgeoefend in zes groepen onderverdeeld (economische bevoegdheden, sociale bevoegdheden, soevereine bevoegdheden, bevoegdheden rond burgerschap, bevoegdheden rond het grondgebied en het milieu, en ondersteunende bevoegdheden), die elk het voorwerp uitmaakten van een workshop waarin de verenigingen hun prioriteiten konden aangeven. De door het Instituut opgestelde thematische fiches werden vóór de raadpleging aan de verenigingen bezorgd.

Vervolgens maakte het Instituut een verslag over de debatten gedurende deze dag.

Goedkeuring van het ontwerp van het Federaal Plan Gender mainstreaming door de ministerraad

Het verslag van de raadpleging van het maatschappelijk middenveld en de thematische fiches werden naar de leden van de ICG verzonden om de keuze te ondersteunen van de beleidslijnen die in het Federaal Plan Gender mainstreaming moesten worden opgenomen.

Dit plan, goedgekeurd door de ministerraad op 11 juni 2021, geldt voor de volledige legislatuur. Het bestaat uit een eerste deel over de inzet van de regeringsleden voor de uitvoering van gender mainstreaming en de Wet Gender mainstreaming van 12 januari 2007 (ontwikkeling of verbetering van de productie van naar gender uitgesplitste statistieken en

genderindicatoren, toepassing van gender budgeting overeenkomstig de omzendbrief van 29 april 2010, integratie van de genderdimensie in de strategische planningsinstrumenten ...). Het tweede deel herneemt voor elk regeringslid de beleidslijnen waarin de genderdimensie prioritair zal geïntegreerd worden in de loop van de legislatuur.

Dit plan omvat 188 engagementen, met een waaier aan beleidslijnen van de regering, waaronder hervormingen (fiscaal, strafrechtelijk, van pensioenen, van de wetgeving inzake gezinshereniging), het Belgische EU-Raadsvoorzitterschap in 2024, de aanpassing van de sociale wetgeving aan alternatieve vormen van samenleven, de strijd tegen dakloosheid, de acties om circulaire economie te stimuleren enz.

Ter herinnering: de genderdimensie is in een beleidslijn geïntegreerd wanneer bij de ontwikkeling ervan rekening werd gehouden met mogelijke verschillen in situatie tussen vrouwen en mannen en met het effect ervan op deze situaties, en wanneer deze beleidslijn bijdraagt tot het verminderen of wegwerken van ongelijkheden tussen vrouwen en mannen.

Opvolging van de uitvoering van het plan

Eind oktober 2021 heeft het Instituut rapportagefiches verspreid onder de politieke vertegenwoordigers/-sters in de ICG. Deze fiches, die bedoeld zijn om informatie te verzamelen voor het eerste halfjaarlijkse opvolgingsverslag, bevatten vragen over wie verantwoordelijk is voor de in het plan genoemde beleidslijnen, welke vorm deze beleidslijnen zullen aannemen, welke acties werden ondernomen om de genderdimensie in deze beleidslijnen te integreren en welke resultaten werden bereikt wat betreft gender mainstreaming.

Bestuursovereenkomsten

In het kader van de hernieuwing van de bestuursovereenkomsten wenste de staatssecretaris voor Gendergelijkheid de aandacht te vestigen op artikel 3, 1° van de Wet Gender mainstreaming van 12 januari 2007. Dit artikel bepaalt dat de genderdimensie moet worden geïntegreerd in alle strategische planningsinstrumenten (bestuursovereenkomsten, beheerscontracten enz.). In dit kader heeft ze een brief gestuurd aan de leden van de regering, de voorzitters/-sters van de FOD's en POD's en de chef van Defensie, waarin zij hun aandacht vestigt op deze verplichting en advies verstrekt over de wijze waarop de genderdimensie in de bestuursovereenkomsten kan worden geïntegreerd.

4.2. ADVIEZEN EN AANBEVELINGEN

Analyse vanuit genderperspectief van het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht (NPHV)

In het kader van het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht kreeg het Instituut de vraag om deel te nemen aan de werkgroep Impact. Op deze manier droeg het Instituut bij aan de evaluatie van de impact van het plan van België verzonden aan de Europese Commissie in april 2021.

Zoals voorgesteld in de evaluatie vanuit genderperspectief, betroffen de investeringen voornamelijk sectoren met zogenaamde 'erg mannelijke activiteiten'. Alle overheidsniveaus zouden dus alert moeten zijn en proberen de aanwezigheid van vrouwen te versterken in de sectoren en beroepen waarop het herstelplan zich focust. Voor elke pijler van het plan, werden de projecten gecategoriseerd in functie van hun mogelijke bijdrage aan meer gelijkheid tussen mannen en vrouwen in de samenleving. Hierbij werd onderlijnd dat een deel daarvan expliciet het onderwerp moet uitmaken van acties om de genderdimensie te integreren bij de uitvoering ervan.

Genderanalyse van het Herstart- en Transitieplan

Eind september stelde het Instituut een nota op over de integratie van de genderdimensie in het Herstart- en Transitieplan. De staatssecretaris voor Gendergelijkheid nam zo kennis van

de belangrijkste verschillen tussen vrouwen en mannen in de domeinen die gelinkt zijn aan de verschillende pijlers van het plan. Het Instituut formuleerde ook aanbevelingen over de integratie van de genderdimensie bij de opvolging en de uitvoering van het plan.

Nota betreffende een genderanalyse van de notificaties over de begroting 2022-2024

In november 2021 stelde het Instituut een nota op die de notificaties over de begroting 2022-2024 analyseerde wat betreft gender. Het ging meer bepaald om een categorisering van de beleidslijnen en maatregelen voorgesteld in de notificaties in functie van de drie categorieën van de federale methode voor gender budgeting (categorie 1: kredieten die betrekking hebben op dossiers die geen genderdimensie bevatten; categorie 2: kredieten met betrekking tot dossiers die specifiek gericht zijn op de bevordering van gelijkheid tussen vrouwen en mannen; categorie 3: kredieten die betrekking hebben op dossiers die eventueel een genderdimensie bevatten).

4.3. NETWERK EN SAMENWERKINGEN

Deelname aan de Taskforce Kwetsbare groepen en aan het Netwerk van federale armoedeambtenaren

In 2021 nam het Instituut opnieuw deel aan het werkzaamheden van de Taskforce Kwetsbare groepen, voorgezeten door de minister van Maatschappelijke Integratie. Daarnaast nam het ook deel aan het Netwerk van federale armoedeambtenaren. Beide deelnames hadden als doel hen te stimuleren om rekening te houden met genderdimensie. De taskforce had de opdracht om dringende maatregelen voor te stellen om kwetsbare personen te helpen in de context van de gezondheidscrisis. Het netwerk moest een Federaal Plan voor Armoedebestrijding opstellen dat structurele maatregelen omvat.

Deelname aan de Adviesraad Gender en Ontwikkeling (AGO)

Als lid van de Adviesraad Gender en Ontwikkeling, was het Instituut aanwezig bij plenaire vergaderingen en in tal van werkgroepen. Het Instituut hielp onder meer bij het opstellen van een advies over het hoofdthema van de 66ste zitting van de VN-commissie inzake de status van de vrouw. Ook stond het de Adviesraad Gender en Ontwikkeling bij in het kader van de opvolging van de pandemie in Afrika. Daarnaast hielp het Instituut bij het opstellen van een advies over de integratie van gender bij de uitvoering van beleidslijnen en maatregelen in het Nationaal Energie- en Klimaatplan 2021-2030 van België (NEKP). Bovendien stelde het Instituut een onderzoek voor over de integratie van gender in het NEKP op het *side-event 'The Climate-Development-Gender Nexus: lessons learned from the Belgian NECP'*, georganiseerd in het kader van COP26.

Deelname aan de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO)

Het Instituut tracht de integratie van de genderdimensie te stimuleren in duurzame ontwikkeling door een deelname aan de ICDO. In deze context droeg het Instituut ook bij aan de afronding van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling

4.4. SENSIBILISERING EN KENNISVERSPREIDING

Opleiding van de leden van de Interdepartementale coördinatiegroep (ICG)

Tijdens de eerste vergadering van de ICG volgden de leden een opleiding over gender mainstreaming, ter uitvoering van artikel 8 van de Wet Gender mainstreaming van 12 januari 2007 die een minimaal kwaliteitsniveau wil verzekeren bij de leden van de ICG.

Deze opleiding had als doel bij de ICG-leden een zekere gevoeligheid te ontwikkelen voor de thematiek van gelijkheid tussen vrouwen en mannen. Daarnaast was het ook de bedoeling om hen kennis te laten maken met de uitdagingen en de achterliggende concepten. Bovendien moesten ze op basis van de opleiding de aanpak 'gender mainstreaming' kunnen identificeren en begrijpen én kunnen deelnemen aan de uitvoering van alle bepalingen in de Wet Gender mainstreaming van 12 januari 2007 en het koninklijk besluit van 26 januari 2010.

Opleiding van de strategische cellen van de regeringsleden

Punt 3 van het voorstel van beslissing van de nota aan de ministerraad van 22 januari 2021 gaf aan dat de regeringsleden zich inzetten om in hun kabinetten een opleiding gender mainstreaming te voorzien, aangeleverd door het Instituut.

Na de opleiding van de ICG-leden, werden er opleidingen gefinancierd en georganiseerd in de kabinetten van de regeringsleden. Zij werden gevraagd ook leden van hun administratie uit te nodigen die in aanraking zouden komen met de engagementen gemaakt in het kader van het Federaal Plan Gender mainstreaming.

Op een halve dag kwamen gender mainstreaming in het algemeen en de achterliggende concepten aan bod, alsook de genderdimensie in de bevoegdheidsdomeinen van de strategische cel in kwestie.

Tien gelijkaardige opleidingen vonden in de loop van 2021 plaats in de volgende kabinetten:

- → Vice-eersteminister en minister van Financiën
- → Staatssecretaris voor Asiel en Migratie
- → Vice-eersteminister en minister van Economie en Werk
- → Eerste minister
- → Minister van Justitie
- → Vice-eersteminister en minister van Buitenlandse Zaken, Europese Zaken en Buitenlandse Handel en de Federale Culturele Instellingen
- → Minister van Ontwikkelingssamenwerking en Grootstedenbeleid
- → Minister van Binnenlandse Zaken, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing
- → Minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's en Landbouw, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing
- → Staatssecretaris voor Digitalisering, Administratieve Vereenvoudiging, Privacy, Regie der Gebouwen en de Federale Culturele Instellingen

Opleiding over de integratie van de genderdimensie bij overheidsopdrachten

Artikel 3,3° in de Wet Gender mainstreaming voorziet de integratie van de genderdimensie in de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten. Om de administraties te ondersteunen bij de uitvoering van deze verplichting, voorzag het Instituut een opleiding van een halve dag. Hierbij kregen zij uitleg over de integratie van genderdimensie en een overzicht van de stappen die ondernomen kunnen worden om de genderdimensie in elke fase van de procedure voor het plaatsen van overheidsopdrachten te garanderen. Op 8 juni 2021 werd deze digitale cursus in het Nederlands gegeven aan 15 personen. Negen dagen later was een groep van 39 Franstalige personen aan de beurt.

Uitwerking en publicatie van het overzicht van naar gender uitgesplitste statistieken en genderindicatoren beschikbaar op Belgisch federaal niveau

Het Instituut stelde een overzicht op van naar gender uitgesplitste statistieken en genderindicatoren gepubliceerd of opgemaakt door de federale administraties. Dit om de verschillen in de kijker te zetten tussen de situaties van mannen en vrouwen in verschillende domeinen gerelateerd aan bevoegdheden uitgeoefend op federaal niveau en om de integratie van de genderdimensie in het federale beleid te bevorderen. De cijfers betreffen de volgende domeinen: bevolking, werk, armoede, inkomen, gezondheid, sociale zekerheid, opleiding, criminaliteit, besluitvorming, migratie, de digitale wereld, tijdsbesteding en mobiliteit.

5 I INTERNATIONAAL

MAART

65ste sessie van de **Commissie voor de status van de vrouw**.

De Commissie lanceert een voorstel voor een richtlijn inzake **loontransparantie**.

DECEMBER

Raadpleging van het maatschappelijk middenveld in het kader van de uitwerking van het vierde **NAP 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid'**.

SAMENVATTING

Het Instituut is belast met de opvolging van het Europese en internationale beleid inzake gelijkheid van vrouwen en mannen. In die context heeft het zijn vertegenwoordigings-, onderhandelings-, coördinatie-, rapporterings- en opvolgingswerkzaamheden op Europees en internationaal niveau voortgezet.

In 2021 ging het bijvoorbeeld om de coördinatie van het eindverslag van het NAP 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid' (2017-2021). Het Instituut stond ook in voor de opvolging van de werkzaamheden van de EU-voorzitterschappen, de onderhandelingen omtrent een richtlijn over loontransparantie en de opvolging van het Verdrag van Istanbul. Ook is het Instituut lid van het Europese netwerk van gelijkheidsbevorderende organisaties (Equinet), waar het deel uitmaakte van een werkgroep over gendergelijkheid.

5.1. OP HET NIVEAU VAN DE VERENIGDE NATIES

De Commissie voor de status van de vrouw

De Commissie voor de status van de vrouw (*Commission on the Status of Women*, hierna CSW) is een functionele commissie van de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties (hierna VN).

De 65ste zitting van de CSW werd gehouden van 15 tot 26 maart 2021. De sessie had als thema: 'Volledige en effectieve participatie en besluitvorming van vrouwen in het publieke leven, alsmede het tegengaan van geweld, om gendergelijkheid en empowerment van alle vrouwen en meisjes te bereiken'. Over dit onderwerp werden in overleg conclusies aangenomen.

In 2021 heeft het Instituut:

- → het Belgische standpunt gecoördineerd;
- → input gegeven voor de onderhandelingen over de Europese positie en over de politieke verklaring;
- → ontwerpen opgesteld voor tussenkomsten van België (verklaring, tussenkomsten in panels enz.);
- → deelgenomen aan de consultatie van het middenveld.

Nationaal Actieplan 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid'

In oktober 2000 nam de VN-Veiligheidsraad resolutie 1325 aan. Die resolutie heeft als doel om vrouwen beter te beschermen tegen geweld in gewapende conflicten en hun deelname aan processen van conflictoplossing en vredesopbouw te vergroten. Sinds 2009 beschikt België over een Nationaal Actieplan (NAP) ter uitvoering van de resolutie en de opvolgresoluties.

In 2021 werkte het Instituut het vierde rapport aan het Parlement over de uitvoering van het NAP 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid' (2017-2021) af en verspreidde het dit. Ook coördineerde het Instituut het eindverslag dat een overzicht geeft van de belangrijkste verwezenlijkingen in de periode 2017-2021. Het Instituut nam ook deel aan de vergaderingen en werkzaamheden van de federale taskforce 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid' en leverde input voor de uitwerking van het vierde NAP 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid' (2022-2026). Ook fungeerde het Instituut als medeorganisator van de raadpleging van het maatschappelijk middenveld over dit onderwerp in december 2021. De publicatie van de brochure 'Onvergetelijke heldinnen uit W.O. I en II' van de Vrouwenraad werd ook gesteund en gefinancierd.

Andere opvolging

In januari 2021 droeg het Instituut bij aan de update van het nationaal rapport voor de derde cyclus van het Universeel Periodiek Onderzoek (UPO) van België en ook aan het nationaal rapport voor de interactieve dialoog op 5 mei 2021 in het kader van dit UPO. Na deze interactieve dialoog gaf het Instituut opmerkingen over de conclusies en/of aanbevelingen, engagementen en antwoorden van België in deze context.

In juni 2021 werkte het verschillende thematische fiches uit ter voorbereiding van de vierde evaluatie van België voor het Comité tegen marteling dat op 15 en 16 juli 2021 gehouden werd.

5.2. OP HET NIVEAU VAN DE EUROPESE UNIE

Het beleid voor de gelijkheid van vrouwen en mannen van de Europese Unie en haar voorzitterschappen

Het Instituut volgde de werkzaamheden van het Portugese en Sloveense voorzitterschap op, in het bijzonder in het kader van de *High-level group on gender mainstreaming*. Het Portugese voorzitterschap gaf prioriteit aan de socio-economische impact van COVID-19 op gendergelijkheid. Slovenië legde de nadruk op de impact van artificiële intelligentie op gendergelijkheid op de arbeidsmarkt.

Op 4 maart 2021 presenteerde de Europese Commissie een voorstel voor een richtlijn inzake loontransparantie. Dit voorstel leidde tot intense onderhandelingen in de groep 'Sociale vraagstukken'. Het Instituut volgde deze onderhandelingen op een proactieve manier op door een reeks suggesties voor wijzigingen voor te leggen aan het voorzitterschap, in nauwe samenwerking met de strategische cel van de staatssecretaris en de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg.

Het Instituut bereidde verschillende interventies voor voor de minister van Werk en Gelijke Kansen en vervolgens voor de staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit ter gelegenheid van hun deelname aan de Raad Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken (EPSCO) van 22 februari 2021 (relancering post-COVID en gelijkheid), 15 maart 2021 (gelijkheid versterken, non-discriminatie en diversiteit) en 6 december (gendergelijkheid op de arbeidsmarkt).

De Europese Commissie (DG JUST) lanceerde een openbare raadpleging om een wetgevingsinitiatief te kunnen uitwerken bedoeld om gendergerelateerd en huiselijk geweld tegen te gaan. De lidstaten werden op een doelgerichte wijze geraadpleegd met een zestigtal vragen. Het Instituut werkte samen met de FOD Justitie en had als opdracht de antwoorden van de Belgische autoriteiten officieel te communiceren aan de Europese Commissie via een digitaal platform. De partijen die betrokken waren bij de uitvoering van het beleid voor de strijd tegen gendergerelateerd geweld werden geraadpleegd om de bevraging zo compleet mogelijk te kunnen beantwoorden.

Europese projecten

Het Instituut werkte de coördinatie af van het project *'Parents@Work'*, gefinancierd door de EU in het kader van het *Rights, Equality and Citizenship Programme* (2014-2020) (zie deel 3: Gendergelijkheid en werk).

Europees Instituut voor Gendergelijkheid

Het Europees Instituut voor Gendergelijkheid (*European Institute for Gender Equality*, hierna EIGE) is een agentschap van de Europese Unie dat de Europese instellingen en de lidstaten bijstaat in het voeren van een doeltreffend genderbeleid. De raad van bestuur van EIGE, waarvan het Instituut lid is, is in 2021 tweemaal bijeengekomen. Het Instituut nam ook deel aan een vergadering van het *Experts' Forum*. Dat forum moet de directie van EIGE adviseren en een brug vormen tussen het Europese en het nationale niveau. De vergadering handelde onder meer over de gendergelijkheidsindex 2021, geweld tegen vrouwen in de media en het vijfde mandaat van het *Experts' Forum*.

Equinet

Equinet is het Europese netwerk van gelijkheidsbevorderende organen, waartoe het Instituut van bij de start behoort. Via opleidingen en seminaries stelt Equinet zijn leden in staat om een steeds grotere deskundigheid te verwerven.

In 2021 woonde het Instituut de twee online vergaderingen van de *Equinet Working Group on Gender Equality* bij. In mei vulde het Instituut een enquête in over huishoudelijk en zorgpersoneel *(Domestic and care workers)* waarover in 2022 een werkdocument zal verschijnen, mede-opgesteld door het Instituut. In augustus nam het Instituut deel aan een raadpleging en een bevraging over de nieuwe Europese richtlijn voor loontransparantie.

5.3. OP HET NIVEAU VAN DE RAAD VAN EUROPA

GEC (Commissie voor gelijkheid tussen vrouwen mannen)

Het Instituut was aanwezig op de 20ste vergadering van de GEC in november. De vergadering handelde over de ontwerpaanbeveling over de bescherming van de rechten van vrouwelijke migranten, vluchtelingen en asielzoekers. De opvolging van de Strategie voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (2018-2023) van de Raad van Europa kwam hierbij aan bod, waaronder de opvolging van de aanbeveling voor de preventie van en strijd tegen seksisme. Ook de bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld en de impact van artificiële intelligentie op gendergelijkheid werden besproken.

Het Instituut stond ook in voor de coördinatie voor België van het *'2021 annual report and mid-term review on the implementation of the Gender Equality Strategy of the Council of Europe'*.

Verdrag van Istanbul

Het Instituut nam actief deel aan de vergaderingen van het Comité van de Partijen (COPA) bij het Verdrag van Istanbul, die plaatsvonden op 13 april en 7 december in Straatsburg. Het boog zich daarbij voornamelijk over de goedkeuring van de documenten van het COPA zoals de COPA-verklaring ter gelegenheid van de 10de verjaardag van het Verdrag van Istanbul.

Verder kwam ook het advies van COPA aan bod over de algemene ontwerpaanbeveling van GREVIO (Groep van deskundigen inzake de bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld) over de digitale dimensie van geweld tegen vrouwen. En ook de omkadering voor het toezicht op de uitvoering van de aanbevelingen voor de lidstaten, kwam ter sprake.

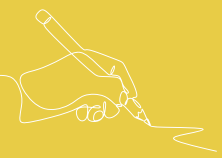

F | ORGANISATIE

1. BEHEERSTRUCTUUR

Als autonome overheidsinstelling (parastataal type B) heeft het Instituut een eigen raad van bestuur, die het algemene beleid bepaalt op voorstel van de directie. De raad van bestuur bestaat uit 14 leden met stemrecht en drie leden met raadgevende stem. Ze worden voorgedragen door de minister belast met gelijke kansen, in de ministerraad besproken en vervolgens door de Koning benoemd bij een koninklijk besluit. De directie van het Instituut bestaat uit een directeur en een adjunct-directeur. Ze zijn samen verantwoordelijk voor het dagelijks beheer van het Instituut, leiden het personeel, organiseren de activiteiten van het Instituut en brengen tijdens maandelijkse vergaderingen verslag uit aan de raad van bestuur. De functie van directeur wordt uitgeoefend door de heer Michel Pasteel, mevrouw Liesbet Stevens is adjunct-directeur.

2. PERSONEEL

In 2021 had het Instituut gemiddeld 49 personen in dienst. Dit komt overeen met 48 voltijdse equivalenten.

Doorheen het jaar deden zich verschillende wijzigingen in het personeelsbestand voor. Een vast benoemde medewerkster had voordien al langdurig verlof verkregen en zette haar verlof in 2021 verder. 6 personen verlieten het Instituut en 15 traden in dienst.

De meeste personeelsleden, ongeveer 82%, waren vrouwen. Voor selectieprocedures doet het Instituut, zoals elke federale overheidsdienst, een beroep op de diensten van Selor. Hoewel het Instituut veel belang hecht aan diversiteit, stelt het vast dat vrouwen meer belangstelling voor de vacatures van het Instituut tonen. Daardoor hebben ze ook statistisch meer kans om te slagen en behalen vrouwen vaak een betere rangschikking voor de vacante betrekking. Het Instituut betreurt evenwel dat het geen beter evenwicht tussen vrouwen en mannen bij het personeel bereikt.

72% van de ambtenaren bevond zich in 2021 op niveau A, terwijl 16% van niveau B was. De niveaus C en D maakten respectievelijk 2% en 2% uit. 44,26% van het personeel was vastbenoemd.

Het Instituut bevorderde ook de integratie van personen met een beperking door, wanneer mogelijk, de specifieke wervingslijsten van Selor te raadplegen en de nodige aanpassingen aan te brengen aan de werkplekken van de betrokken personeelsleden.

Het Instituut moedigt al zijn personeelsleden aan om opleidingen te volgen om hun deskundigheid te waarborgen. Zo krijgen nieuwe personeelsleden opleidingen aangeboden die aan hun functie en behoeften aangepast zijn. In 2021 volgden 43 personeelsleden een opleiding, waarvan 33 op niveau A, 8 op niveau B en 1 op niveau C. Het merendeel van deze opleidingen gebeurde online. In totaal woonden de personeelsleden 151 opleidingen bij, wat neerkomt op 174 opleidingsdagen. Van die opleidingen werden er 31 georganiseerd door het Opleidingsinstituut van de Federale Overheid (OFO) en de andere door verschillende organisaties.

Tot slot ging het Instituut in 2021 in op 4 stageaanvragen. Deze worden geval per geval bekeken, in functie van de beschikbaarheid van een personeelslid die als stagebegeleider kan optreden. Het is natuurlijk van groot belang dat de stages in een goede omkadering plaatsvinden zodat het een win-winsituatie is voor beide partijen.

3. SOCIALE DIALOOG

Naast de naleving van de wettelijke regels voor de betrekkingen tussen een openbare instelling en de vertegenwoordigers van de personeelsleden waakt het Instituut erover om een serene en constructieve sociale dialoog te onderhouden met het personeel. Het Basisoverlegcomité is het bevoorrechte forum voor uitwisselingen tussen de vertegenwoordigers van het Instituut en van de werkneemsters/werknemers.

Het Basisoverlegcomité komt ook samen in de hoedanigheid van het Comité voor preventie en bescherming op het werk, geeft advies over het preventieplan van de interne preventieadviseur en neemt kennis van haar verslag over de verwezenlijkingen op dit gebied.

4. BUDGET

Het Instituut ontvangt jaarlijks een federale dotatie en een subsidie van de Nationale Loterij. In 2021 was dat:
→ een dotatie van 10 619 000 euro;
→ een subsidie van de Nationale Loterij van 150 000 euro.

Het Instituut heeft eigen inkomsten (25 847 euro) die afzonderlijk in het budget worden opgenomen. Het Instituut ontving ook 107 102 euro van de Europese Commissie voor *'Parents@Work'*, een Europees project dat over verschillende jaren loopt. Bovendien maakte de regering éénmalig extra middelen vrij ten belope van 1 295 000 euro afkomstig uit de coronaprovisie, ter ondersteuning van 27 opvangcentra die bijkomende maatregelen werden opgelegd tijdens de COVID-19-gezondheidscrisis en extra noodmiddelen voor tijdelijke projecten van het Instituut.

Daarnaast ontvangt het Instituut jaarlijks specifieke middelen in het kader van de protocollen die het afsloot met het Waals Gewest en de Federatie Wallonië-Brussel (Franse Gemeenschap) met het oog op sensibilisering, informatie en bemiddeling aangaande genderdiscriminatie. Sinds 2016 zijn gelijkaardige protocollen met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige gemeenschap van kracht. Bovendien sloot het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2020 opnieuw een samenwerkingsovereenkomst met het Instituut om gender mainstreaming binnen zijn diensten toe te passen. In totaal ontving het Instituut in 2021 in het kader van alle protocollen 243 045 euro, waarvan 69 917 euro van het Waals Gewest, 33 500 euro van de Federatie Wallonië-Brussel, 66 000 euro van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 8100 euro van de Duitstalige Gemeenschap.

De samenwerkingsprotocollen die in 2014 werden afgesloten met de Franse Gemeenschapscommissie (COCOF) en met Actiris werden opnieuw verlengd voor een bedrag van respectievelijk 40 527 euro en 25 000 euro.

In opdracht van de staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit staat het Instituut in voor de administratieve opvolging van de projecten binnen de Zorgcentra na Seksueel Geweld. Het monitort vooral de bestendiging en de uitbreiding ervan.

Tabel | **10**
Jaarrekening (in duizenden euro's)

Begrotingsjaar	2017	2018	2019	2020	2021	%
Salarissen en andere personeelsuitgaven	2850	3019	3289	3450	3678	37
Werkings- en communicatiekosten	270	445	948	1212	1182	12
Steun aan andere organisaties (subsidies)	1053	726	673	688	702	7
Pilootproject ZSG's	1655	2285	2535	6576	2355	24
Projecten en overeenkomsten	682	734	698	863	1916	19
Investeringen	5	6	23	41	8	0
TOTAAL	**6515**	**7215**	**8166**	**12830**	**9841**	**100**

Grafiek | **20**
Evolutie van het budget van 2012 tot 2021

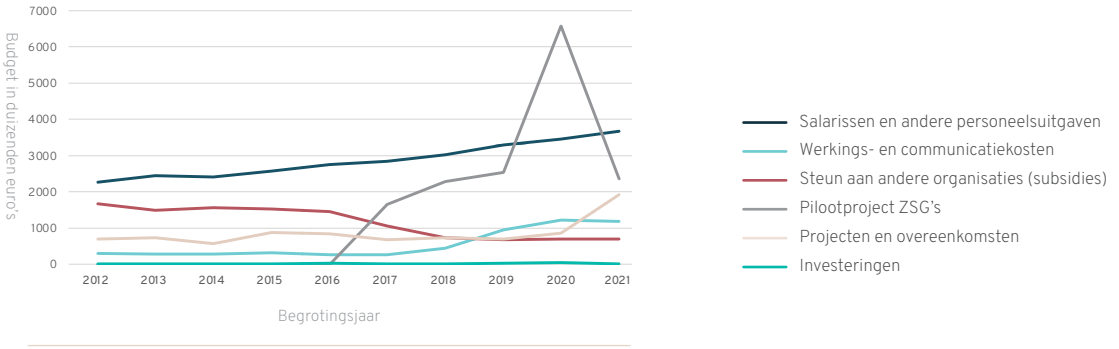

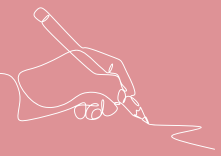

G | CONCLUSIE

Het Instituut vervulde ook in 2021 weer diverse opdrachten. Stap voor stap leiden de vele adviezen, aanbevelingen, studies en projecten ongetwijfeld tot meer gendergelijkheid. Het voorbije jaar stelden de experts van het Instituut maar liefst 29 aanbevelingen op. Dat zijn er twee à drie per maand. Bovendien ontving het Instituut 1020 meldingen, wat opnieuw een stijging is ten opzichte van 2020. Het feit dat de ondersteuning, kennis en ervaring van het team elk jaar meer en meer worden aangesproken, is vanzelfsprekend een positieve evolutie.

Een aantal zaken rond gendergelijkheid trokken het voorbije jaar de aandacht van de media. Zo genereerde de zaak 'De Pauw' heel wat reacties én meldingen aan het Instituut. Aan Waalse kant was er heel wat te doen over een uitzending van *'C'est vous qui le dites'* op RTBF aangaande een scheiding waarbij de vrouw de rechtszaak van haar man verloor omdat zij zogenaamd 'haar huwelijkse plichten' niet nakwam. Naar aanleiding van deze uitzending werd het Instituut trouwens om een advies gevraagd.

Dergelijke media-aandacht voor genderkwesties heeft logischerwijze een bewustwording van de maatschappij voor de genderproblematiek tot gevolg. De dialoog over dit thema wordt opengetrokken. Dat is belangrijk om vooruitgang te boeken. Ook leren meer mensen hierdoor het Instituut kennen, wat leidt tot een stijging van het aantal meldingen van genderdiscriminatie. Inbreuken op de Genderwet nemen hierin een belangrijke plaats in.

De voortdurende stijging van het aantal meldingen en opdrachten gaat natuurlijk ook gepaard met budgettaire uitdagingen. Het Instituut is dan ook blij dat de federale regering vanaf 2022 bijkomend budget voorziet om een optimale werking en continuïteit van zijn vele diverse opdrachten te blijven garanderen.

In opdracht van de regering werkte het Instituut in 2021 verder aan de uitbouw van de Zorgcentra na Seksueel Geweld (ZSG). De beslissing om deze Zorgcentra op te richten werd pas in 2020 genomen maar de realisatie ervan verloopt in sneltempo. Inmiddels zijn er zes ZSG's operationeel. Afgelopen jaar openden de ZSG's in Antwerpen (voor de volledige provincie) en Charleroi de deuren. In 2022 en 2023 staat de opening van een ZSG in Leuven, Roeselare, Genk, Aarlen en Namen op de planning. Het is immers de bedoeling om zo snel mogelijk een gebiedsdekkende, professionele en laagdrempelige ondersteuning voor slachtoffers van seksueel geweld te bereiken.

Ook belangrijk om te vermelden is dat het Instituut sinds november 2021 in het kader van het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht het project 'Gender en Werk' coördineert. Dit project wil de gendergelijkheid op de arbeidsmarkt verbeteren en de negatieve impact van de coronacrisis hierop beperken. Het Instituut voert bijgevolg onderzoek naar gendergelijkheid op de Belgische arbeidsmarkt post-COVID. Na de projectoproep zal dit project nog lopen tot eind oktober 2025.

Na de bevreemdende COVID-tijden die de relaties met de stakeholders en de terreinactoren beïnvloedden, is de ambitie voor de komende jaren duidelijk: een versterking en activering van de netwerken van het Instituut. Connectie is immers meer dan ooit van belang.

Tot slot is er een cruciale gebeurtenis die we op het moment van dit schrijven – de lente van 2022 – niet kunnen of willen negeren: de oorlog in Oekraïne. Vanuit een zekere naïviteit leek een oorlog in Europa voor velen niet (meer) mogelijk. Toch worden we nu al maanden overspoeld door vreselijke beelden en verhalen, ook over gendergerelateerd geweld. De vooruitgang die onze maatschappij boekt wat betreft gendergelijkheid, wordt overschaduwd door het niet te onderschatten risico op seksueel geweld dat duizenden vluchtelingen nu lopen. Het spreekt voor zich dat het Instituut er alles aan doet om zijn expertise in te zetten waar nodig en mogelijk.

H | PARTNERS EN NETWERKEN

1 I PARTNERS

Actiris I Belspo I Brussel Economie en Werkgelegenheid I Brussel Huisvesting I Brussel Plaatselijke Besturen I Brussels Hoofdstedelijk Gewest I Bulgarian Commission for Protection against Discrimination (CPD) I CoPrev I Duitstalige Gemeenschap I ECRI European Commission against Racism and Intolerance – Council of Europe I Equinet I Estonian Gender Equality and Equal Treatment Commissioner (SVV) I European Institute for Gender Equality (EIGE) I Federatie Wallonië-Brussel I FOD Sociale Zekerheid I FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg I Forem I Franse Gemeenschapscommissie I FWB Bemiddelaar I Gender Equality Ombudsperson Croatia CESI – Center for Education, Counseling and Research Croatia I KU Leuven I Nationale Arbeidsraad (NAR) I Nationale Loterij I Ombudsfrau der Deutschsprachigen Gemeinschaft I Ombudsman van Wallonië en de Federatie Wallonië-Brussel I Portuguese Commission for Equality in Labour and Employment (CITE) I Rijksregister I Sciensano I Secretariaat van het follow-upmechanisme van het Verdrag van Istanbul – Raad van Europa I Unia I Vlaamse Ombudsdienst I Vlaamse overheid I Waalse Raad en Brusselse Raad voor Gelijkheid (M/V) I Wallonië

ABVV I ACLVB I ACV I Amazone I AVG-CARHIF I Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA) I BuZa I Çavaria I Centres régionaux d'intégration (Discri) I CFFB I CHU Luik I College van federale Ombudsmannen I College van procureurs-generaal I Comité P I Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (CBPL) I CRIPEL I Délégué général aux droits de l'enfant I Dienst voor het Strafrechtelijk beleid I Directoraat-generaal Wetgeving en Fundamentele Rechten en Vrijheden I EAP-FWB School voor Bestuurskunde I Family Justice Center I Federaal Planbureau I Federale ombudsman I Federale politie I FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking I FOD Justitie I FOD Kanselarij van de Eerste Minister I GAMS I Genres Pluriels I Gezinsbond I GREVIO I Hoge Raad voor de Audiovisuele Sector I Hoge Raad voor de Justitie I International Centre for Reproductive Health (ICRH) I IRE Gewestelijke Werkgelegenheidsinspectie (Brussel) I Jury voor Ethische Praktijken inzake reclame (JEP) I Ligue de

familles I Lokale Politie I Lokale politiezone Brussel I Lokale politiezone Gent I Lokale politiezone Luik I Onderzoeksgroep TOR (VUB) I ONE (Office de la naissance et de l'enfance) I Orde der artsen I Prisma I Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen I Sensoa platform seksueel grensoverschrijdend gedrag I Sociale Inspectie I Sophia I Statbel I Stepstone I Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting I TGEU - Transgender Europe I Toezicht op de Sociale Wetten I Toezicht op het Welzijn op het Werk I Transgender InfoPunt I UCLL I ULB I UMC Sint-Pieter Brussel I Universiteit Gent I Universiteit van Luik I Unizo I UZGent I Vaste Commissie van de Lokale Politie I VBO-FEB I Vlaamse ombudsvrouw Gender I Voorzitterschap van de EU I Vrije Universiteit Brussel I Vrouwenraad

Arc-en-ciel Wallonië I Cap Gemini I CIRÉ I Comaid I Deloitte I ella vzw I Federatie van sociaal-culturele verenigingen van mensen met een migratieachtergrond I Furia I HR rail I IBA I IDEWE I Institute for International Research on Criminal Policy I Instituut voor gerechtelijke opleiding I INTACT vzw I Intersekse Vlaanderen I Intersex Belgium I IN-Z I IPSOS I Kinderrechtencommissariaat I Koning Boudewijnstichting I La Voix des Femmes I Manufast I MAS I MRKH I Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie I Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind I Nesma Consulting I Plan International België I Proximus I Rainbowhouse Brussels I RVA I Selor I Sprint transport I Stad Gent I Vast Comité I I ZIJN vzw

Het Instituut werkt ook samen met alle federale overheidsdiensten (FOD's), programmatorische overheidsdiensten (POD's) en de beleidscellen van de federale overheid.

2 I NETWERKEN

- → Statistiek Vlaanderen
- → Netwerk van federale armoedeambtenaren
- → LDIA Legal Diversity & Inclusion Alliance
- → Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen
- → Federaal netwerk Diversiteit
- → Platform voor de mensenrechten
- → Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling
- → Interdepartementale Coördinatiegroep Gender mainstreaming
- → Adviesraad Gender en Ontwikkeling
- → Equinet
- → EU Taskforce on Women, Peace & Security
- → Actieplan Diversiteit
- → Werkgroep Inclusieve Communicatie
- → Task Force Kwetsbare groepen

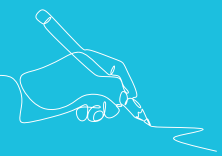

BIJLAGEN

1 | LEDEN VAN DE RAAD VAN BESTUUR

Een nieuwe raad van bestuur werd aangesteld op 4 mei 2021. Dit is de nieuwe samenstelling:

Caroline DEITEREN, voorzitster
Maïté WARLAND, ondervoorzitster[18]

Effectieve leden

Emmanuel BOODTS
Vincent BOULANGER
Vera CLAES
Corentin DE SALLE
Sandrine DEBUNNE
Veerle DRAULANS
Isabelle HEYNDRICKX
Martin JOACHIM
Meral ÖZCAN
Geoffrey ROUCOURT
Noémie VAN ERPS
Nastasja WARTEL

Effectieve leden met raadgevende stem

Geert DE POORTER
Jean JACQMAIN
Els KEYTSMAN

Plaatsvervangende leden

Charly DERAVE
Anke GITTENAER
Wouter INDEMANS
Joël LE DEROFF
Yamina MEZIANI
Stéphanie NGALULA
Emilie NOË
Saba PARSA
Samuel RACANELLI
Charlotte STEEL
Mathilde STEENBERGEN
Paola TRAVELLA
Julie VAN GARSSE
Florence VIERENDEEL

Plaatsvervangende leden met raadgevende stem

Fatima HANINE
Aurore MASSART
Annemie PERNOT

Regeringscommissarissen

Amélie SERVOTTE[19]
Maarten VAN SANDE

18 Tot 15/03/2022.
19 Vervangt Ihsane HAOUACH sinds 28/07/2021.

2 I ADVIEZEN EN AANBEVELINGEN

Nr	Titel	Bestemmeling
2021-R/001	Aanbeveling betreffende de tenuitvoerlegging van het IAO-verdrag nr. 190 betreffende de uitbanning van geweld en intimidatie in de wereld van werk	Staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit; minister van Werk; voorzitster van de Kamer van volksvertegenwoordigers
2021-R/002	Aanbeveling betreffende de loonkloof	Hoorzitting over de gelijkheid van vrouwen en mannen - Senaat 18 januari 2021
2021-R/003	Aanbeveling betreffende de wijziging van de voornaam van transgender personen	Waalse en Brusselse ministers van Lokale Besturen
2021-R/004	Aanbeveling betreffende de berekening van de opzeggingsvergoeding en de bijzondere beschermingsvergoeding, verschuldigd aan een werknemer of werkneemster die zijn of haar prestaties tijdelijk heeft verminderd	Staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit; minister van Werk en Nationale Arbeidsraad
2021-R/005	Aanbeveling betreffende de overeenstemming van het geboorteverlof in het federaal openbaar ambt met richtlijn (EU) 2019/1158 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers	Minister van Ambtenarenzaken; staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit
2021-R/006	Aanbeveling betreffende de omzetting van richtlijn (EU) 2019/1158 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers door de gefedereerde entiteiten	Staatssecretaris van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Huisvesting en Gelijke Kansen; minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Financiën, Begroting, Openbaar Ambt, de Promotie van Meertaligheid en van het Imago van Brussel; minister-voorzitter van het College van de Franse Gemeenschapscommissie (COCOF), belast met Gezondheidspromotie, Gezin, Begroting en Openbaar Ambt; vicepresident bij de Waalse regering en minister van Tewerkstelling, Vorming, Gezondheid, Sociale Actie, Gelijke Kansen en Vrouwenrechten; minister van Ambtenarenzaken, Toerisme, Erfgoed Verkeersveiligheid; vicepresident en minister van Begroting, Ambtenarenzaken, Gelijke Kansen en het Toezicht op *'Wallonie Bruxelles Enseignement'*; minister-president, minister van Lokale Besturen en Financiën
2021-A/001	Vertrouwelijk	
2021-A/002	Advies betreffende het project van een werkgever om verlof van drie maanden toe te kennen bij de geboorte van een kind voor zowel vrouwen als mannen	Advocaat
2021-A/003	Vertrouwelijk	

Nr	Titel	Bestemmeling
2021-A/004	Advies betreffende het vervolgingsbeleid van seksistische haatspraak.	Expertisenetwerk (REN) 'Criminaliteit tegen personen'
2021-A/005	Advies teksten seksueel strafrecht	Staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit
2021-A/006	Advies betreffende de meerwaarde van een legaal kader om studenten in het hoger onderwijs te beschermen tegen intimidatie en discriminatie	Minister van Hoger Onderwijs Franse Gemeenschap
2021-A/007	Advies teksten seksueel strafrecht	Staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit
2021-A/008	Advies betreffende het voorontwerp van een ordonnantie die de ordonnantie van 4 september 2008 wijzigt, omtrent de strijd tegen discriminatie en voor gelijke behandeling wat werk betreft	Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Werk en Beroepsopleiding, Digitalisering, de Plaatselijke Besturen en Dierenwelzijn
2021-A/009	Advies over positieve actie binnen de overheid	Kabinet minister van Overheidsbedrijven en Ambtenarenzaken
2021-A/010	Advies betreffende het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van stafvordering wat betreft de audiovisuele opname van een verhoor	Commissie Justitie - Kamer van volksvertegenwoordigers
2021-A/011	Advies betreffende het voorontwerp van de wet tot wijziging van artikel 42/1 van het Sociaal Strafwetboek betreffende de bijzondere bevoegdheden van de sociaal inspecteurs op het vlak van vaststellingen inzake discriminatie	FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
2021-A/012	Advies betreffende het arbeidsreglement van GOB	Brussel Synergie; GOB
2021-A/013	Advies betreffende het wetsvoorstel om de Herstelwet te wijzigen omtrent het recht op ouderschapsverlof	Commissie voor Sociale Zaken, Werk en Pensioenen van de Kamer van volksvertegenwoordigers
2021-A/014	Evaluatie van de impact van het herstelplan in België	Advies van het Instituut
2021-A/015	Advies betreffende het wetsvoorstel 119/1 tot wijziging van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, teneinde de samendrukking van de door deeltijdwerkers gepresteerde jaren af te schaffen en aldus de sociale rechten toegankelijker te maken	Senaat
2021-A/016	Advies betreffende de uitzending *'C'est vous qui le dites'* op 18 maart 2021	Hoge Raad voor de Audiovisuele Sector
2021-A/017	Advies aan de Gezondheidscommissie van het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap	Gezondheidscommissie van het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap

Nr	Titel	Bestemmeling
2021-A/018	Advies betreffende het voorontwerp van een decreet omtrent het bestuur van creatieplaatsen, festivals, plaatsen van verspreiding en centra voor podiumkunsten die een programmaovereenkomst hebben	Minister van Cultuur, Media, Kinderopvang, Gezondheid en Vrouwenrechten van de Franse Gemeenschap
2021-A/019	Advies betreffende het voorontwerp van een ordonnantie die de Brusselse Huisvestingscode wijzigt wat betreft de gelijke behandeling van vrouwen en mannen in de strijd tegen discriminatie	Staatssecretaris van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Huisvesting en Gelijke Kansen
2021-A/020	Commissie Migratiewetboek - bevraging	Commissie Migratiewetboek
2021-A/021	Advies betreffende het mobiel stalkingalarm	Minister van Justitie; staatssecretaris voor Gendergelijkheid, Gelijke Kansen en Diversiteit; minister van Binnenlandse Zaken; College van Procureurs-generaal; deelstaten; lokale overheden
2021-A/022	Advies betreffende het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering betreffende het DNA-onderzoek bij seksueel geweld	Expertisenetwerk (REN) 'Criminaliteit tegen personen'
2021-A/023	Advies betreffende het wetsvoorstel tot wijziging van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, teneinde voor zwangere vrouwen de degressiviteit van de werkloosheidsuitkeringen op te schorten tijdens het zwangerschapsverlof	Kamer van volksvertegenwoordigers
2021-A/024	Advies betreffende het gebruik van sanitaire voorzieningen door transgender personen	Brussel Synergie; GOB
2021-A/025	Advies betreffende het verspreiden van intieme beelden zonder toestemming en wraakporno	Politie
2021-A/026	Informatieve nota inzake risicotaxatie en risicomanagement van seksuele delinquenten	Kabinetten Sarah Schlitz, Vincent Van Quickenborne, Annelies Verlinden, Zuhal Demir, Valérie Glatigny, Wouter Beke en Christie Morreale
2021-A/027	Advies betreffende het uitsluiten van de verplichte bemiddeling in geval van intrafamiliaal geweld	Expertisenetwerk (REN) 'Criminaliteit tegen personen'
2021-A/028	Advies betreffende het ontwerpbesluit van het College van de Franse Gemeenschapscommissie over de uitvoering van het decreet van 21 juni 2013 over de integratie van genderdimensie in de beleidslijnen van de Franse Gemeenschapscommissie	Staatsecretaris van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bevoegd voor Economische Transitie en Wetenschappelijk Onderzoek; algemeen voorzitster van de COCOF
2021-A/029	Advies betreffende de wijziging van het reglement omtrent jaarlijkse vakanties	Kabinet van minister van Economie en Werk; Nationale Arbeidsraad

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Michel Pasteel, Directeur van het Instituut
voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

IINSTITUUT VOOR DE GELIJKHEID VAN VROUWEN EN MANNEN
Victor Hortaplein 40
B-1060 Brussel
Tel. 02 233 44 00
gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be
http://igvm-iefh.belgium.be

De functies, titels en graden die in deze publicatie worden gebruikt, verwijzen naar personen van eender welk geslacht of genderidentiteit.

Cette publication est également disponible en français.